“Masonluk Nedir ve Nasıldır” Adlı Kitap Üzerinde Analitik İnceleme ve Eleştiriler - 5

Çalışmalar

Masonlukta çalışmaların çoğu localarda ya da bunlara benzer birimlerde yapılır.

Her mason en az bir locanın üyesidir. Birçok locanın toplantısına katılabilir ama üyesi olduğu locanın çalışmalarını öncelikli tutmalıdır. Yoksa o locanın üyesi oluşunun bir anlamı ve gereği kalmaz. Ek olarak yüksek derece atölyelerinde çalışmakta olanları da vardır.

Locanın çalışmalarını üçe ayırabiliriz:

a) Kendi iç işleriyle ilgili ve yönetimsel nitelikli çalışmalar;
b) Masonluktaki öğretimin ayrıntıları üzerindeki bilgisel çalışmalar;
c) Konferans, panel, açık oturum ya da bunlara benzer sunu biçiminde yapılan, çoğu genel bilgi ve kültür üzerine kurulu çalışmalar.

Bu çalışmalardan ilk ikisi başkalarına anlatılamaz. Öyle ki, başka locaların üyesi olanlara hatta aynı locanın üyesi olup da ilgili toplantıda bulunmamışlara bile anlatılamaz; anlatmamalıdır. Bunun gerekçesi ezoterik sistemde çalışılmasıdır. Bu çalışmalar onlara özgüdür ve sadece ilgili toplantıya katılmış olanların bilgisi çerçevesinde kalmalıdır.

«Kendi locasının üyesi olanlara anlatmamanın ne sakıncası var?» diye sorabilirsiniz.

Konuya genel olarak bakılınca bir sakıncası yok gibi görünebilir. Fakat her toplantıda görüşmelerin orada kalması gerektiğini bilirsek, özel olarak bir toplantıda yapılmış görüşmelerin de o toplantıda ve sadece o toplantıda bulunmuş olanlarda kalması gerektiği konusunda görüş birliğinde olsak gerektir.

Bu geleneğin bir noktada gevşetilmesi, bir başka noktada daha gevşetilmemesini haksız çıkarır. Bu soruya belki bir başka soruyla yanıt vermek de olanaklıdır: «Anlatılmamasının ne sakıncası var?»

Sakın *«Çalışmalarla ilgili olmak üzere masonlardan saklanabilecek hiçbir şey olamaz. Aksi halde kardeşliğin anlamı kalmaz.»* demeyin; bu polemiğe sapmak olur. Geleneği korumak, ortaya bir sakınca çıkmasından daha iyidir.

Şu üç tür çalışmadan sonuncusu ise hem tüm masonlara hem de işlenen konuyu anlamaya ve izlemeye yeterli eğitim ve düşünü düzeyinin bulunduğu bir ortamda mason olmayanlara bile (locada geçtiğinden söz edilmeden) rahatça anlatılabilir. Üstelik onlara anlatılması, Masonluğun amaçlarına da uygun düşer.

Amma da sıkı ağızlılık!… Pratikte öyle oluyor mu acaba?

Mason olmayanlardan çoğunun sorusu aşağı yukarı şöyle:

«Locada yaptığınız çalışmalar niçin anlatılamaz? Anlatılmayışı, Masonluğun bir "gizli örgüt" olduğunu, sizin de kendinize özgü birtakım sırlarınızın olduğunu göstermez mi?»

Bu sorunun yanıtını vermek aslında hiç de zor değildir.

Ancak bu yanıt, ne yazık ki sadece anlayabilecek olanları tatmin eder.

Ezoterik sisteme değinmek gerekir. Masonluğun bir "gizli örgüt" değil kapalı bir kurum olduğunu, kapalılığın ne anlama geldiğini anlatmak gerekir.

Bu uygulamanın sadece Masonluğa özgü olmadığını da özenle vurgulayarak belirtmek gerekir. Özetle, uzun iş!…

Uzun iş olduğu için kaçınmalı mı?

Hayır. Tersine, üzerine gitmeli.

Ancak bu bağlamda iki önemli nokta var:

1- Her mason bunları anlatabilecek denli bilgiye sahip misi? Değilse, önce genişçe bilgilenmesi gerekir ki, bir kere anlatmaya başlayınca bunun ardından gelmesi olası soruları da yanıtlayabilsin.

2- Anlatacağı kişinin eğitim ve kültür düzeyi bunları anlamaya yeterli mi? Tarafsız, ön yargısız, başkalarının etkisi altında kalmadan düşünebiliyor mu? Art niyetsiz olarak, sadece ve sahiden bilgi edinmek için mi soruyor?

Belki de ezoterik yöntem konusuna hiç girmeden şunları söylemek daha iyi:

Her loca, kendi üyeleriyle bir aile gibidir. Nasıl bir aile içinde konuşulanlar aileden olmayanlara anlatılmazsa, locanın üyelerinden başkasını ilgilendirmeyen konular da loca dışında anlatılmaz.

Her loca gerçekten de kendi üyeleriyle bir "aile" gibi mi? Bu sorgulanabilir.

Loca içinde herkesin âdeta sonsuz bir düşünme ve söz özgürlüğü vardır. Orada yapılan çoğu yönetimsel nitelikli ve sadece o locanın üyelerini ilgilendiren görüşmeler loca toplantısı dışında da anlatılacak olursa, bu özgürlüğün hiçbir anlamı kalmaz hatta özgürlük kullanılamaz duruma düşer. Toplantılarında kendi aralarında paylaşmaları gereken bilgi, görüş ve düşünülerini orada da dile getirmeyerek, bireysel olarak kendilerine saklamak zorunda kalırlar. Bu durum ise loca çalışmalarından beklenen yararı büyük ölçüde azaltır; yararsız hale bile getirebilir.

Bakın, size bir soru: «Siz, sadece ailenizi ya da arkadaş çevrenizi, çalıştığınız iş yerini ilgilendiren, başkalarını ilgilendirmeyen ve ilgili çevrede kalması gereken konuları başkalarına da anlatır mısınız? O bilgileri hatta sırlarınızı başkalarıyla paylaşır mısınız?»

Bu açıdan benimsenen tutum, gizlilik değil "ağız sıkılığı" (ketumiyet) olarak nitelenebilecek bir uygulamadır. Yadırganacak hiçbir yanı yoktur. Hatta bir locayı örnek alırsak, bunlar yalnızca mason olmayanlara değil, başka locaların üyesi olan ve o toplantıda bulunmayan masonlara bile anlatılmaz.

Sonra da şöyle devam edebiliriz:

Ancak elbette bunun da bir sınırı vardır. Gerektiğinde görüşülmüş olan her şey açıklanabilir. Açıklanmasını isteme hakkı olan iki organ vardır:

1. İlgili locanın bağlı olarak çalıştığı kuruluşun yetkili yönetim organı;
2. Ülkenin ilgili yasal ve yargı organları.

Görüyorsunuz ki aslında gizlilik diye bir şey söz konusu değil… Topluluğun kendine özgü bilgileri kendi içinde tutması var.

Kaldı ki, şu bilgiyi de ekleyebiliriz:

Her locanın toplantısında yapılan tüm işler ve görüşmeler oldukça ayrıntılı bir biçimde düzenlenen bir tutanağa (tersimata) geçirilir. Bu tutanak en az iki nüsha olarak düzenlenir; biri locanın bağlı olduğu kuruluşun arşivinde saklanır.

Bunların saklanışının gerekçesi, devletin yetkili organlarının istemesi durumunda çıkarıp göstermek değildir. İstenirse o işe de yarar ama asıl gerekçesi locanın tüm çalışmalarının düzenli olarak belgelenmesidir.

Acaba mason olmayanlar anladı mı?

Belki!

Tatmin oldular mı?

Sanmam.

■ ■ ■

Genellikle her loca, toplantılarına başka locaların üyesi olan kardeşleri konuk olarak kabul eder. Toplantılarını yalnızca kendi üyelerinin katılımıyla yapan ve hiçbir konuk kabul etmeyen localar pek enderdir.

Ancak bir de **“aile oturumu”** (aile celsesi) olarak anılan ender toplantılar var; sadece ilgili loca üyelerinin katılabildiği, aralarında iç sorunlarını görüşecekleri, bu nedenle konuk kabul edilmeyen birleşimler.

Bu özel durumları bir yana bırakıp genele bakalım.

Loca toplantısına katılacak her konuk masonun da “düzenli” olması gerekir.

Mason olmayanların da katılabileceği özel toplantılar da düzenleyebilirler ama bunu ancak obediyansın tüzükleri uyarınca ya da izniyle yapabilirler. Çoğu loca her yıl en az bir kez yakınlarının da katılabileceği bir özel toplantı düzenler. Buna **“beyaz oturum”** (beyaz celse) deniyor. (Bu konuda ayrıca duracağız.)

Bazı obediyanslarda, mason olmayanlara açık bu toplantılar locaların olağan toplantılarını yaptığı yerde, bazılarında ise dışarıda yapılır. Bu toplantıların konusu mutlaka şu ya da bu bakımdan Masonluk ile bağlantılıdır. Hatta bazı obediyansların tutumu uyarınca, asıl amaç, Masonluk hakkında bilgi vermektir. Çağımızın anlayışı uyarınca, böyle toplantıların düzenlenmesi Masonluğun “ezoterik” niteliğinin kaldırıldığı anlamına gelmez.

Siz, evinize ailenizden olmayan konuk davet etmez misiniz?

LOCA ÇALIŞMALARI

Her loca, önceden saptanmış günlerde, belirli bir yerde ve saatte toplanır. İki haftada bir toplantı en yaygın uygulamadır. Bazıları daha seyrek toplanır; ayda bir hatta daha da seyrek…

Neden kimilerinin daha seyrek toplandığı açıklanmamış. Bakalım, belki sonra…

Loca toplantısının yapılacağı yere "mabet" denir. Orası, ilgili derneğin mülkü ya da sürekli kiralanmış değilse, sadece her bir toplantı için geçici olarak mabet dekorasyonu yapılır.

Mabet konusuna az sonra geleceğiz. Önce "toplantı" ve "oturum" (celse) terimleri üzerinde kısaca duralım; bunların farkını belirtelim.

Bir locanın üye ve konuklarıyla bir araya gelmesine "toplantı" denir. Bir toplantı genellikle üç aşamadan oluşur:

1. Mabedin bulunduğu yerde buluşma;
2. Mabette yapılan çalışmalar;
3. Kardeş sofrası.

Bir toplantı gününde mabette yapılan her bir derece çalışmasını ise, başlı başına bir "oturum" olarak anılır. Bu konuda üç ayrı yöntem var:

a) Bir toplantı gününde tek bir derecede oturum yapılması;

b) Gerekiyorsa iki ayrı derecede oturum yapılması; (Bu durumda, genellikle oturumlardan biri üçüncü derecede yapılır.)

c) Mutlaka her üç derecede birden oturum yapılması. (Bunun da sıralaması bakımından iki ayrı yöntemi var: 1-2-3 ya da 3-2-1.)

Eğer bir mason tek bir derecede (ender olarak iki ayrı derecede) oturum yapılmasına alışmış hep bunu görmüşse, *«Art arda üç derecede birden çalışma yapılması bir toplantı gününe nasıl sığar?»* diye sorabilir.

Aslında Masonluğun geleneksel yöntemi budur yani her derecede çalışma. Bu soru, locada önceki iki yöntemden birinin uygulanışına alışılmış olmasından ileri gelir.

Oysa diğerine yani geleneksel yönteme alışmış ve tek doğru uygulamanın öyle olduğunu benimseyen bir mason, *«Hiç olur mu?… Bir toplantı gününde tüm derece oturumları yapılmalı»* diyebilir.

Bu durumda her bir derecede uzun boylu çalışma yapılacak değildir. İlk oturum (1. ya da 3. derecede) olağan ritüelik yöntemine uyularak açılır; yapılacak bir çalışma yoksa hemen ikinci derece oturumuna ve bu şekilde son oturuma geçilir.

1-2-3 uygulanıyorsa; ilk oturum sonunda çıraklar, ikincisinde kalfalar mabetten ayrılır. 3-2-1 uygulanıyorsa; ilk oturum sonrasında kalfalar, daha sonrakinde çıraklar da mabede girer.

Şimdi "mabet" konusuna gelelim.

Mabet

Locaların oturumlarının "mabet" olarak anlan bir yerde yapıldığını bilen bir kişi, bunun özelliklerini öğrenmek isteyebilir.

Anlatılır. Sakıncası yok.

Bunu zaten gayet iyi bilen için aşağıdaki anlatım sadece bilmeyenler için olacak.

Mabedin nasıl bir yer olduğundan, bunun özelliklerinden önce *«Niçin başka bir terim değil de mabet?»* diye sorulabilir. Bu kesinlikle masum bir soru olabilir. Çünkü Arapça kökenli bir sözcük olan "mabet" ibadet ile bağlantılıdır.

Nitekim ülkemizde Masonluğa karşıt girişimlerde bulunanlardan kimileri bu sözcüğü diline dolayarak, *"İşte açıkça görülüyor ki, Masonlukta bildiğimiz dinlerin dışında farklı bir dinin âyini yapılıyor"* diye yaygara koparmıştır.

Bu konuda sizin de bilmediğiniz, öğrenmek istediğiniz şeyler olabilir.

Batı dillerinde mabet sözcüğünün karşılığı "temple" ya da bunun benzeridir. Güncel dilimizdeki karşılığını alırsak, aklımıza öncelikle mabet değil "tapınak" gelir. Bu da bir bakıma aynı sonuca varır; bir toplu tapınma ve âyin yapılan ya da dua edilen yer… Ancak "temple" ille de öyle bir yer değildir; kutsal sayılan, yüce tutulan, saygı gösterilen bir yapı, bir alan ya da mekândır. Zaten masonların loca çalışmalarını yaptığı yerin bir oda ya da salon değil de "mabet" olarak anılışının gerekçesi de budur; orada yapılan çalışmaları kutsallığa varır ölçüde önemli ve değerli tutuşlarıdır.

Bu noktada bir ekleme yapılmalıydı. Şöyle: Bazı yerlerde söz konusu mabetlerin bulunduğu bir bina öyle (temple) olarak anılır ama Türkiye'de mabet denilen yer için "loca odası" anlamına gelen bir terim kullanılır.

Bunu masonlar nasıl böyle anlıyor, böyle değerlendiriyorsa, geniş düşünen, kültürlü, aklını kullanmasını bilen bir kişiye anlatınca, onun da masonlar gibi anlaması sağlanabilir. Fakat aklını pek sınırlı kullanan, at gözlüğü takmış gibi sadece tek bir yöne bakarak dar düşünen birinin anlaması sağlanamaz.

Bu konuda ünlü düşünürümüz Cemil Sena Ongun'un çok güzel bir sözü var: ***"Bazı beyinler ağzı sıkıca kapatılmış boş birer şişe gibidir. Ne içlerine bir şey koyabilir ne de içlerinden bir şey çıkarabilirsiniz."***

■ ■ ■

Masonlukta "mabet", simgesel bir terimdir. Dolayısıyla bu terimi anlayabilmek için simgesel dile alışmış olmak gerekir. Bir anlamı simgelemenin berisinde, somut olarak, locaların toplantılarının yapıldığı, törenlerinin düzenlendiği bir salondur. Bu nedenle dinlerin herhangi bir tapınağından çok daha küçüktür. Çoğu mabetlere 100-120 kişi ancak sığar. Çünkü bir loca toplantısına katılan masonların sayısı bunu pek geçmez. Yüzlercesinin katıldığı bir özel toplantıda (örneğin bir mason kuruluşunun genel kurul toplantısı ya da töreninde) kullanılmak üzere yapılmış çok daha büyük mabetler de görülebilir ama dünya çapında bunlar pek enderdir; sadece loca sayısı binleri bulan mason kuruluşlarının böyle mabetleri vardır. Türkiye'de öylesi henüz yok. (2018)

Batı ülkelerinde mabet sözcüğünün karşılığı olan "temple" ya da benzeri bir sözcük, loca toplantılarının yapıldığı mabetler ile birlikte başka işlevleri olan bölümleri de kapsayan bir bina için de kullanılıyor.

Bir loca toplantısının yapıldığı yer olarak mabedin, -oradaki çalışmalar Masonluğun evrensel amacına yöneldiğinden- evreni simgelediği benimsenir.

Burası, planında genellikle dikdörtgen şeklindedir. Boyutları gereksinmeye ve yerel olanaklara bağlıdır. Tavanı yıldızlarla süslenir; yüksekliği yeterse, akustiğin iyi olması için bir kubbe biçiminde düzenlenebilir.

Mabedin kısa kenarlarından birinin ortasında tek bir kapısı vardır. Binanın mimarî yapısı nedeniyle giriş-çıkış bu kenarın ortasından gerçekleştirilemiyorsa, bunun gene simgesel ya da varsayımsal (itibarî) olarak öyle olması için içeride bir düzenleme yapılır. Öyle mabetler var ama siz bunu hiç görmemiş olanlar, merak eder, *«Nasıl?»* diye soracak olursa, şöyle:

Mabedin kapısının her iki yanında irice birer sütun yer alır. Tarih boyunca gerek tapınaklarda gerek diğer önemli ve görkemli yapılarda giriş kapısının her iki yanına kocaman birer süsleme sütunu dikilmesi, dünyanın hemen her yerinde uygulanagelmiş bir gelenektir. Masonlukta bu iki sütun içeriye yerleştiriliyor, her an göz önünde olsun diye… Her mason, mabede girerken ve çıkarken bu iki sütunun arasından geçer. Bir diğer deyişle, mabedin kapısını simgesel ya da varsayımsal olarak aslında bu iki sütun belirler. Bunlardan biri "B-Sütunu" diğeri "J-Sütunu" diye adlandırılır ama tıpatıp aynı oldukları için ikisi birden **"İkiz Sütunlar"** diye de anılır.

Bu "B Sütunu" ve "J Sütunu" terimleri salt Masonluğa özgü değil ki… Birtakım başka kültürlerde ve uygulamalarda da var. Hatta bunu Tarot kartlarından birinin üzerinde de görebilirsiniz.

Her sütunun "piyedestal" olarak anılan bir tabanı, tür ya da stiline göre de bir gövde ve başlığı vardır. Bu iki sütunda ise bunlar pek önemsenmez çünkü işlenmiş taş değil "bronz" olmaları öngörülür. Başlıklarının dünya çapında benimsenmiş bir biçimi yoktur; kimisi zambak yapraklarını temsil eder şekilde yapar; kimisi İyon Sütun Stili'ni kullanır, (Korint Stili'ni kullanan da vardır), kimisi Dor hatta Tuskan Stili gibi dümdüz bırakır.

İkiz Sütunlar'ın her birinin tepesinde bir de tabla vardır. Bunun üzerinde ise bazı uygulamalarda birkaç nar, bazılarında ise birer küre görülür. Küre tercihinde, bunlardan biri "yerküre", diğeri "gökküre" kavramını temsil eder biçimdedir. Bunların da elbette birer imgesel anlamı vardır; herkes dilediğince yorumlar; yapamıyorsa, kendinden öncekilerin yorumlarına bakar.

Bu iki sütunun bulunduğu yere simgesel olarak **"Batı"** denir. Elbette bunun tam karşısı da **"Doğu"** olur.

Doğu, mabedin diğer bölümlerinden biraz daha yüksektir ve çoğu mabetlerde her iki yanda "balustra" olarak da anılan parmaklıklarla ayrılır.

Doğu'nun tam ortasında başkanın koltuğu ve önünde kürsüsü bulunur. Her iki yanına herhangi bir toplantıda protokolde yer alanların oturacağı birkaç koltuk sıralanır.

Şimdi *«Hoppala, "başkan" da nereden çıktı? Masonlukta böyle bir unvandamı var?»* diyebilirsiniz.

Burada "başkan" deyişimizin gerekçesi, saygıdeğer üstat ya da üstad-ı muhterem terimlerinden birini seçmiş olmamak için değil… Loca benzeri diğer birimlerde başka görev unvanları var. Üstelik bir obediyansın genel kurulunun mabette yapılan toplantısında, o kürsüde Büyük Üstat yer alıyor.

■ ■ ■

Doğu ile Batı belirlenince; mabedin uzun kenarlarından birine **"Kuzey"** diğerine **"Güney"** dendiği kendiliğinden ortaya çıkmış oluyor. Nitekim Güney ile Kuzey duvarları boyunca locada herhangi bir görevi olmaksızın çalışmalara katılacak olan masonların oturması için sıralar ya da sandalyeler dizilmiştir. Mabedin ölçülerine göre bunlar, art arda birkaç sıra olabilir. Çok büyük mabetlerde bu sıraların bir amfi biçimini aldığı görülür.

Burada keşke bir kroki hatta bir resim verilmiş olsaydı. Anlamayı kolaylaştırırdı.

Şu amfiden söz edilince bir başka gelenek gündeme gelebilir. O gelenek şöyle: "Bir mabette başkanın oturduğu yer diğerlerinin tümünden daha yukarıdadır." Doğru, öyledir ama amfi biçimindeki büyük mabetlerde bunun öyle olmadığı görülebilir. Kaldı ki, bazı mabetlerde Batıda ve yanlarda üst kat balkonları da vardır. Dolayısıyla bu "tümünden daha yukarıda" deyişini nesnel olarak mabedin mimarî biçimi bakımından almamak, simgesel olarak düşünmek gerekir.

Bu bakımdan internette birçok fotoğraf görebilirsiniz. Örneğin şu adrese bakarsanız, orada İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın Londra'daki büyük mabedinin bir fotoğrafı var:

https://www.shropshiremasons.org.uk/news/visit-to-united-grand-lodge

Sadece simgesel derecelerdeki locaların çalıştığı bir mabet bakımından nazırların yerlerine gelelim… Birinci nazırın yeri, mutlaka girişi engellemeyecek bir şekilde Batı'da, biraz Kuzey'e doğrudur. Koltuğu ve önündeki kürsü, mabet zemininden bir ya da iki basamak yükseltilir.

İkinci nazırın yeri bakımından ise uygulamalar arasında fark vardır. Birinde, tek basamak yüksekliğindeki bir platformun üzerinde Batı'da, birinci nazırın simetriğinde Güney'e doğrudur. (Bazı mabetlerde bunun tersini de görebilirsiniz yani birinci nazır Batı'nın Güney, ikinci nazır Kuzey yanında.) Hepsinden çok daha yaygın bir uygulamada ise ikinci nazır Güney'in ortasındaki bir platform üzerinde yer alır. Bunun böyle oluşunun gerekçesi, ikinci nazırın mabetteki çalışmalar sırasındaki görevinin niteliğinden ileri gelir.

Öteki görevlilerin yerleri bir obediyanstan diğerine hayli farklı olabiliyor. Bir tek iç koruyucu (dahili muhafız) giriş kapısının hemen bitişiğinde yer alır.

Farklı uygulamalarla karşılaşırsanız yadırgamayın. Bir locada ve obediyansta alışılagelmiş olan tarzı "tek doğru" olarak görmemek gerekir.

Daha önce belirtmiş olduğumuz üzere bazı mabetler, bir loca toplantısından önce âdeta boş bir salon gibidir; bulunması gereken simgesel öğeler bir tablo ya da döşeme örtüsü üzerinde gösterilir. Bazı mabetler ise loca toplantılarına hazırdır; sadece farklı derece oturumlarında ufak tefek değişiklikler yapılır.

Şu "döşeme örtüsü"nün ne olduğu da kısaca açıklanmalıydı. Bu, üzerinde masonik simgelerin yer aldığı bir tür özel dokunmuş halıdır.

Bir mabedin simgelerle donatılmış ve hazır olduğunu öngörerek devam edelim. İki tür dekoratif öğeden söz etmemiz gerekir:

1- "Olmazsa olmaz" nitelikli, her mabette mutlaka var olması gerekenler;

2- Tercihe bağlı olarak bulundurulan öğeler.

Olmazsa Olmaz Olanlar:

a) Siyah-beyaz karelerden oluşan **"Mozaik Döşeme"**:.. Bazı uygulamalarda mabedin tümünü kaplar. Bazılarında mabedin ortasına simgesel nitelikli olarak yerleştirilmiştir. Bu yerleştirmede, bazı uygulamalarda karelerin sayısı eşittir; bazılarında siyah karelerin sayısı beyazlardan bir fazladır. Elbette her iki uygulamanın da simgesel anlamı vardır ama bunların değerlendirilmesi farklı olur. Karelerden beyazın bir fazla olduğu bir uygulama yoktur. Eşitse, en sık rastlanan oransal düzenleme 6/8, siyahlar bir fazla ise 5/7 biçimindedir.

b) Simgesel nitelikli **"Üç Sütun"**: Bunlar bazı yerde "Orta Sütunlar" olarak da anılır. Her birinin üzerinde birer ışık kaynağı vardır; geleneksel olarak mum kullanılır ama günümüzde bunun yerini bir elektrik ampulü almış durumda. Çoğu uygulamalarda bu sütunlardan biri İyon, biri Dor, biri Korint stilindedir; simgesel anlamları nedeniyle öyle olması benimsenir. Ancak bazı tercihlerde bu üç sütunun birbirinden farklı olmadığı hatta üç sütun yerine üç yüksek şamdan kullanıldığı da görülebilir bu da sütunların görünümünden çok Masonlukta **"üç ışık"** kavramının önemsendiğini gösterir.

c) Bir salonun "mason mabedi" olmasını sağlayan **"Ant (Yemin) Kürsüsü"**: Biçimi bakımından bir dikey kare ya da dikdörtgen prizma biçiminde olması öngörülür ama çok daha farklı düzenlemeler de görülebilir. Dolayısıyla "biçimine değil, işlevine bak" tarzındaki bir söz geçerli olur. Nitekim kürsünün kendisi değil üzerinde ne bulunduğu önemli…

Bu kürsünün üzerinde öncelikle ve kaçınılmaz olarak bir **gönye** ile bir **pergel** bulunur. Bunlar, her oturumda üst üste yerleştirilir. (Bu yerleşim bir bakıma "Masonluğun Amblemi" olarak nitelenir ama bu bileşik simgeyi başka kuruluşlar kullandığı için, Masonluğun amblemi aslında bunların ortasına bir de **G** harfinin yerleştirilmesiyle oluşur. O, burada kullanılmaz.)

Gönye ile pergelin altında ne bulunacağına gelince, üç seçenek var:

i. **"Kutsal Kitaplar"** olarak da anılan kitap ya da kitaplar;

ii. **"Beyaz Kitap"** olarak da anılan boş yapraklı bir kitap;

iii. Hiçbir şey.

Keşke burada bunun da bir resmi verilmiş olsaydı… İnternette birçok örneğini görebilirsiniz. Şu adreste ise basit bir çizimi var: https://sacred-texts.com/mas/dun/dun04.htm

Tek simgesel kitap ya da kutsal kitapların irdelenmesi, buradaki konumuzun dışında… Ant (Yemin) Kürsüsü'nün bulunması zorunlu ama sonrası ilgili obediyansın Masonluktaki tutumu ve tercihine bağlı…

Tercihe bağlı olmakla birlikte, bu kürsünün yeri üzerinde de durmalıyız. Bu bakımdan da üç seçenek var:

i. Mabedin girişinde, İkiz Sütunlar'ın ilerisinde, her iki yanından geçit verecek şekilde:

ii. Mabedin tam ortasında.

iii. Doğu'ya yakın olarak başkanın kürsüsünün önünde. (Bu seçeneğin bir diğer uygulamasında ise kürsü yoktur; olsaydı, üzerinde her ne bulunacaksa bunlar başkanın kürsüsü üzerine yerleştirilir.)

«Ne kadar da çok birbirinden farklı uygulama varmış!» demeniz gayet normal… Üstelik farklı uygulamalar daha bitmedi. Nitekim bir diğer farklı uygulama da üç sütunun yerleşiminde görülür:

i. Mabedin ortasında bir üçgen (genellikle dik üçgen) oluşturacak biçimde.

ii. Doğu'ya yakın bir noktada birbirine yakın olarak bir üçgen oluşturur biçimde.

iii. Başkan ve nazırların kürsülerinin yanı başında.

Tercihe Bağlı Olanlar:

1) Mozaik Döşeme mabet ortasında ayrı bir bölüm ise; bunu bütünleyen, siyah beyaz üçgenlerden oluşan bir kenarlık… Buna "dişli çerçeve" anlamına gelen bir ad veriliyor.

2) Gönye ile pergel birleşiminin yanına ya da üzerine yerleştirilen bir kılıç. Nitekim aynı şekilde locanın ilk yöneticisinin kürsüleri üzerine de birer kılıç yerleştirilmesi de bir seçenektir.

3) Çoğu uygulamalarda tavana yakın bir düzeyde olmak üzere yer yer düğümlenmiş olarak mabedi saran bir ip ya da kordon. İki seçeneği var:

i. Mabedi kesintisiz olarak çepeçevre sarar.

ii. Batıda, her iki yanda püsküllü uçlarla son bulur.

4) Doğudaki duvarın ortasında, içinde bir **"göz"** figürü bulunan bir **"eş kenar üçgen"**… Böyle bir simge, eski çağların birtakım kültürlerinde de görülmüştür. Bunu "Horus'un gözü" olarak anılan çizimle özdeşleştirenler de olmuştur ama aslında ilgisi yok.

«Üçgenin içindeki göz sağ göz müdür, sol mu?» diye sorarsanız, bu hangi elinizle çizdiğinize bağlıdır. Aslında ne sağdır ne sol… Belki göz bile değil, "Vesica Piscis" olarak anılan elipsin ortasında bir daire ve bir noktadır.

5) Doğu'daki duvarın her iki yanında bir **"güneş"** ile hilâl biçiminde bir **"ay"**.

Bu konuda da *«Karşıdan bakıldığında hangisi sağda, hangisi solda?»* diye soracaksınız. Belki kimilerinin bugüne dek görmüş olduğu mabetlerde hep belli bir şekilde düzenlenmişti ama öteki türlüsü de olabiliyor. Bunların sağına soluna değil, neyi simgelediklerine bakılmalı…

6) Bazı mabetlerde Doğu'da tam tepede tavandan asılı duran **G harfi**.

7) Mabedin ortasında ışınlar yayar gibi düzenlenmiş bir **"beş kollu yıldız"**.

8) Hemen herkesin görebileceği bir yerde, birinin yüzeyleri eğri büğrü olduğu için Masonlukta **"hamtaş"** olarak anılan bir taş ile dümdüz yüzeyli ve tam bir küp biçiminde bir **"küptaş"**.

9) Başkanın kürsüsünün genellikle oturduğunda kendisine göre sağ yanında, obediyansın çalıştığı ülkenin ulusal bayrağı.

10) Başkanın kürsüsünün diğer yanında asılı olarak ya da bir gönder üzerinde locanın ya da ilgili obediyansın flaması.

11) Başkanın ve nazırların kürsülerinin ön yanında birer şamdan. (Bu şamdanlar tek ya da üç mumlu olabilmektedir. Ayrıca diğer görevlilerin masalarının üzerinde de tek mumlu birer şamdan bulunabilir.)

12) Kuzey ve Güney duvarları boyunca aralıklı olarak yerleştirilmiş yarım kolonlar. (Bunların arasında perdeler de bulunabilir.)

Bütün bunların bir resmi ya da çizimi verilmiş olsaydı ne iyi olurdu. Bereket günümüzde internet denilen bir olanak var. Orada bulunabiliyor.

Gerek görevlilerin görevleri gerekse ritüel uyarınca kullanılan başka öğeler de var. Bunların başında çekiçler, kılıçlar ve asalar gelir. Ancak onlar ve diğerleri birer avadanlıktır; mabedin dekoratif öğelerinden sayılmaz. Standart tavan ışıkları, avizeler ve duvarlardaki aplikler ise aydınlatma amacıyla kullanılır; herhangi bir simgesel anlam taşımazlar.

Ayrıca birçok mabette masonik ya da ritüelik olarak gerekmeyen süslemeler, resimler, yazılar görülebilir. Bunların hiçbiri bir mabedin niteliğini güçlendirmez; olmamalarıyla da mabet öz niteliğini yitirmez.

Böylece, çok süslü, çok dekoratif, çok güzel mabetler olabildiği gibi, çok basit ve sade mabetler de olabildiğini görüyoruz. Bir mabedin bu özellikleri, orada yapılan çalışmaların değerini ne artırır ne de azaltır. Önemli olan mabedin dekoru değil, nasıl kullanıldığı, orada nasıl çalışmalar yapıldığıdır.

Bir mabedin bulunduğu yer, simgesel olarak **"… vadisindeki … geometrik nokta"** olarak anılır. Bunun anlamı şudur: Doğada yabancı gözlerden uzak bir vadiye gidilir. Bir çomak alınır. Yere bir mabet çizilir. İçine girip çalışılır. Bir mabette bulunması gereken öğeler de getirilmişse, yapılan bu çalışma masonik niteliklidir.

Hayli romantik bir uygulama… Fakat yapılmış örnekleri yok değil.

Ritüel

Genel sözlük anlamı bakımından ritüel, ***"bir kurum, örgüt ya da topluluğun çalışmalarında yerine getirilen geleneksel ya da benimsenerek kurallaştırılmış yöntem ve uygulamaların tümü"*** olarak tanımlanıyor.

Bu tanıma bakacak olursak, ritüel sadece Masonluğa özgü bir uygulama değil…

Gene bu tanıma bakacak olursak, sözcüğün "rit" ile başlamasına karşın öyle bir sisteme dayanması da gerekmiyor.

Dinsel ritüeller var, askerî ritüeller var, diplomatik ritüeller var, sosyal nitelikli ritüeller var; ne kadar kurum, ne kadar topluluk, ne kadar örgüt varsa birbirinden farklı o kadar çok ritüel var.

Fakat bunlar birer "rit" değil.

Ritüel, ezoterik nitelikli bir kurumun kaçınılmaz gereklerinden biri… Masonlukda ezoterik bir nitelik taşıdığına göre, ritüelsiz olması düşünülemez.

Masonluğa karşıt (antimasonik) çevrelerde Masonluğun dinlerle benzeştirilerek aşağılanması ya da kötülenmesi hedeflendiğinden, ritüelik uygulamaları ya birer âyin olarak nitelenir ya da alaya alınır. (Bu kitapta Masonluğa karşıt girişimleri gözden geçireceğimiz bölümlerde bunlardan bazılarını göreceğiz. Şimdilik onları bir yana bırakalım.)

■ ■ ■

Ritüel sözcüğünün Masonluktaki özel anlamı şöyle veriliyor: ***"Bir mason birimi ya da kurumunun toplantılarında, derecelerin verilişi ve diğer törenlerde uygulanan sıra, şekil ve yöntemlerin her biri".***

Bu tanımı yanlış anlamayalım… Ritüelin geçerli olduğu alan hem genel olarak toplantılar, hem Masonluğa giriş ve derece artırımı törenleri hem de bunların dışında kalan diğer törenler.

Günümüzdeki Masonlukta pek genel olarak ritüel, yazılı olan ve yazılı olmayan şeklinde ikiye ayrılabilir.

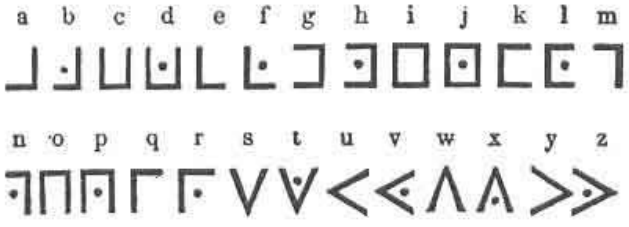
"Yazılı ritüel", her bir derece ve her bir çalışma türü için ayrı olmak üzere düzenlenmiş kitapçıklarda toplanmış olan sıra, şekil ve yöntemlerden oluşur.

Bu kitapçıklarda geçmeyen ya da yalnızca kısaca değinilmiş, zamanla görerek öğrenilen yöntemler, "yazılı olmayan ritüel"in kapsamına girer.

Çağdaş Masonluğun ilk oluşumu sırasında yazılı ritüel yokmuş. Ritüelik nitelikli uygulamalar görerek, tiyatroda olduğu gibi replikleri bellenerek öğrenilirmiş. Bu bir tahmin, varsayım ya da söylenti (rivayet) değil. O tarihlere ilişkin birtakım belgeler bulunmasına karşılık, ritüellerin yazılısı yok. İlk yazılışları, İngiltere'de 1730 tarihli antimasonik nitelikli bir kitapta yer almış. Ancak o kitap da kulaktan dolma bilgilerin yazıya geçirilmesiyle oluşturulduğu için, yer yer bazı yanlışları olduğu, özellikle birtakım yorumların ritüelin parçasıymış gibi gösterildiği, sonradan yazılı hale getirilmiş ritüellerle karşılaştırılmasından anlaşılıyor. (O kitaptan daha sonra da söz edeceğiz.)

Ancak Masonluğun ilk yazılı ritüellerin günümüzdeki gibi olduğu sanılmasın.

Hani günümüzdeki basılı ritüellerin bazılarında özellikle masonik üç nokta (∴) biçiminde kısaltmalar kullanılır, bu kullanıma alışık olmayan masonlar bile orada yazılanı tam anlamakta zorluk çeker. O tarihlerde yazılı hale getirilmiş ritüellerde bunun üzerine bir de şifreleme eklenmiş; şifre anahtarını bilmeyen yetkisiz bir kişi ya da kötü niyetli biri kolayca işin içinden çıkamasın ve anlayamasın diye... Bu amaçla kullanılmış birkaç masonik alfabe de var. İşte size bir örnek:

Ne kadar çok su akmış köprülerin altından o tarihlerden günümüze dek!...

Şimdilerde, internette nasıl arama yapacağını bilen bir kişi, neredeyse tüm mason ritlerinin ve sistemlerinin ritüellerini bulabilir; hepsini değilse de çoğunu... Gerçi gene kısaltma ve şifrelemeler vardır ama artık bunları çözümlemek eskiye oranla çok daha kolay…

Şimdi sizin bir olası sorunuz: *«Burada "Günümüzdeki Masonluk" denilince bunun Spekülatif Masonluk olduğu anlaşılıyor. Peki, ritüel salt Spekülatif Masonluğa mı özgüydü? Ondan önceki Operatif Masonlukta da ritüel yok muydu?»*

Olmaz olur mu?... Elbette vardı. Tüm meslek ve zanaat kuruluşlarında, bunlar ezoterik nitelikli birer kurum olmasa da törenler vardı: Kuruma alınış töreni, meslekî bakımdan daha ileri bir düzeye getirilme töreni, çeşitli kutlama törenleri gibi… Bir yerde "tören" varsa ritüel de var demektir. Fakat bir meslek ya da zanaat kurumunun toplantılarında ve eğitim çalışmalarındaki yöntemlere de "ritüel" denilmesi doğru olmasa gerek… Öyle olursa; herhangi bir dernek, şirket ya da kulüp gibi kuruluşların toplantılarında uygulanan birbirine benzer ama tıpatıp aynı sözlerin söylenmediği, aynı hareketlerin yapılmadığı çalışmaların yöntemini de ritüel olarak nitelemek gerekir. Oysa ritüel teriminin anlamı böyle her şeyi kapsayacak kadar geniş değildir.

■ ■ ■

Zaman zaman "masonik etiket" diye bir terim kullanırız. Etiket, "geleneksel ve görgüye uygun tutum ve davranış kurallarının tümü" ya da "doğru olan şeyi, zamanında, yerinde ve olması gerektiği gibi yapmak" olarak tanımlanabilir.

Masonlukta öyle kural ve geleneksel uygulamalar var ki bunların tümünü yazarak anlatmak olanaksız gibidir. Masonlar, çoğunu bir yerde okuyarak değil, görerek ve izleyerek, daha doğrusu yaşayarak öğrenir. (Böyle dedik ama bu kitabın yazarının bir de ***"Masonlukta Etiket"*** adlı bir kitabı var. O kitabı ise masonik etiketi öğreten değil, yaşanmışlıkların birikiminden oluşan bir anlatım olarak almalı.)

Ritüel sadece bir şekil, bir kalıptır. Hem sözleri hem hareketleri kapsar. Yere, çevreye, olanaklara, özel koşullara, gereksinmelere ve zamana göre değişimlere uğrayabilir. Bu nedenle, aynı riti uygulamakta olan değişik mason kuruluşlarının ritüelleri arasında birçok fark görülebilir.

Bu durum, Masonluğun evrensel oluşunu etkilemez ve engellemez. Bir yazar, Masonluğu "beden"e, ritüeli de "giysi"ye benzeterek, ***"Giysi değişebilir; fakat giysinin değişmesi bedeni değiştirmez."*** demiştir.

Bazı mason kuruluşları ise, ritüelin hiçbir suretle değiştirilemeyeceğini ileri sürer. Ritüellerin gerektiğinde değişebilirliği ya da kesinlikle değiştirilemezliği üzerindeki çelişkili görüşler günümüze kadar bir uzlaşmaya bağlanamamıştır.

Değişmezlik ve değiştirilemezlik iddiası, bir bakıma ilgili mason kuruluşunun sadece kendi benimsediği ritüelleri geçerli tutup diğerlerinin geçersiz olduğunu ileri süren tek yanlı hatta aşırı ölçüde kendini beğenmişlik içeren bir tutumdur. (Bu konuyu Masonluktaki bölünmelerin incelendiği 12. bölümde daha ayrıntılı olarak göreceğiz.) Kaldı ki, bu iddiada bulunan mason kuruluşlarının bünyelerinde bir ritüel kurulu (komitesi) vardır. Adından anlaşıldığına göre bu kurulun işi "ritüel" olduğuna göre, yürürlükteki ritüeller üzerinde değişiklikler öneren ya da doğrudan bu yetkiyi kullanan bir organdır. Değiştirilemezlik, sadece ritüellere uygulayan birimler yani localar için söz konusudur.

Derece Ritüelleri

Ritüel aslında yukarıda tanımlandığı gibidir ama ritüel ile birlikte diğer birçok öğeyi de içeren kitapçk da kısaca "ritüel" olarak anılır. "Ritüel kitapçığı" dense belki daha doğru.

Eskiden bu kitapçık "rehber" olarak anılırmış. Nitekim bu kitapçıkta sadece ritüel değil, birtakım başka bilgiler de bulunurmuş. Günümüzde de bu yöntemi uygulayan obediyanslar var.

Bu kitapçıklar, genellikle her bir derece çalışması için ayrı ayrı düzenlenmiştir. Her birinin kapsamında genellikle şunlar bulunur:

a) Dereceye özgü mabet dekorasyonu ve derecenin simgeleri; kullanılıyorsa, derecenin tablosu.

   Derecenin tablosu denilen, bir bakıma şu döşeme örtüsünün benzeri.

b) Mabede giriş ve çıkışta, mabetteki çalışmalar sırasında uygulanan yöntem ve uyulması gereken kurallar;

c) Dereceyle ilgili işaret ve sözcükler (parolalar);

d) Oturumun açılış ve kapatılış yöntemi;

e) Bu derecedeki törenin ayrıntılı betimlemesi.

Bazı obediyansların derece ritüellerini içeren kitapçıklarda ayrıca, o dereceyle ilgili simge ve sözcüklerin açıklaması, ritüelin içerdiği anlatımlar üzerine kısa açıklamalar ile varsa obediyansın benimsediği yorumlar da bulunur. Bunlara dereceyle ilgili kateşizmler (diyaloglar) da eklenmiş olabilir.

Peki ama kateşizm (diyalog) denilen şey nedir? Bu da açıklanmalıydı. Her loca oturumunun açılış ve kapanışında saygıdeğer üstat (üstad-ı muhterem) ile nazırlar arasında, soru-cevap tarzında birtakım konuşmalar vardır. Dereceler ayrı ayrı olmak üzere her oturumda aynen tekrarlanır. Kateşizm denilen işte bu…

Özel Ritüeller

1) **Protokol Ritüeli:** Görevlilerin hiyerarşisini gösterir. Toplantıya "protokol konuğu" niteliğiyle katılan bir masonun nasıl karşılanıp ağırlanacağını belirtir. (Bazı obediyanslarda bu konular bir tüzük ya da yönetmelikte yer almakta olup, böyle bir ritüel yoktur.)

2) **Disiplin Ritüeli:** Masonların uyması gereken disiplin ve davranış kurallarını anlatır. Biri hakkında "disiplin soruşturması" açılacak olursa, çalışmanın nasıl yapılacağını gösterir. (Bazı obediyanslarda bu konular da ilgili tüzük ya da yönetmelikte belirtildiğinden, böyle bir ritüel yoktur.)

3) **Anma ya da Yas Ritüeli:** Ölmüş bir masonun anılması amacıyla düzenlenen bir özel toplantıda uygulanır. (Bazı obediyanslarda bu ritüelin bir benzeri cenaze töreninde ya da bir süre sonra mezarı başında uygulanmak üzere de düzenlenmiştir. Bu nedenle kimi yerde bunun **"Cenaze Ritüeli"** olarak anıldığı da görülebilir.)

4) **Beyaz Oturum Ritüeli:** Mason olmayan konukların da katılabildiği, mabette yapılan özel toplantılarda uygulanır.

5) **Nikâh Kutlama Töreni Ritüeli:** İstek üzerine, bir masonun evliliğini kutlamak üzere uygulanır. (Bu ritüel genellikle bir beyaz oturum kapsamında yer alır.)

6) **Genel Kurul (Büyük Kurul) Toplantısı Ritüeli:** Obediyansın genel kurul toplantısının açılış ve kapanış yöntemlerini içerir. (Bazı obediyanslarda böyle bir ritüel yoktur. Genel kurul toplantısı hangi derecede yapılıyorsa, o derecenin ritüeli genel kurula uyarlanarak uygulanır. Obediyansa bağlı ikincil kuruluşlar varsa, onlarda uygulanan ritüel de bunun benzeridir.)

7) **Yeni Görevlilerin Göreve Getirilmesi (İsat) Töreni Ritüeli:** Seçilmiş yeni görevlilerin görevlerine başlamaları nedeniyle düzenlenen bir törende uygulanır. (Bunun bir benzeri de obediyansın büyük görevlilerinin ve varsa ikincil kuruluşların göreve getirilmesi töreni için geçerlidir.)

8) **Şölen (Agap) Ritüeli:** Yeni görevlilerin görevlerine başlamalarından sonra düzenlenen kardeş sofrasında uygulanır. (Nitekim obediyansın yeni büyük görevlilerinin ve varsa ikincil kuruluşların görevlilerinin göreve getirilmesi töreni ardından da uygulanır.)

9) **Kuruluş Töreni Ritüeli:** Yeni kurulmuş olan bir locanın çalışmalarına başlaması amacıyla düzenlenen törende uygulanır. Bu törenin ardından, görevlilerin göreve getirilmesi töreni de yapılır. Bazı büyük localarda bu ritüel, **"konsekrasyon"** olarak anılan bir uygulamayı da içerir. (Konsekrasyon konusuna daha sonra ayrıca değineceğiz.)

10) **Temel Atma ve Mabet Açılışı Töreni Ritüelleri:** Herhangi bir yerde yeni bir mabet yapılmasına başlandığında ya da önceden var olan bir binada yeni yapılmış bir mason mabedi hizmete açılacağı zaman uygulanır. (Bir locanın kuruluş töreninde olduğu gibi, bazı büyük localarda bu ritüeller de bir "konsekrasyon" uygulamasını içerir.)

Oturum

Bir locanın herhangi bir toplantı gününde ne tür oturumlar yapabileceği ya da yapması gerektiği konusunda birbirlerinden farklı uygulamalar vardır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

a) Bir toplantı gününde tek bir oturum yapılır.

b) Aynı gün ayrı ayrı derecelerin oturumları birbiri ardınca yapılabilir.

c) Bir toplantı gününde mutlaka birbiri ardınca her üç derecede de -kısa bile olsa- birer oturum yapılır. Törenler ve özel oturumlar istisnadır.

d) Bir gün içinde birbiri ardınca en çok iki ayrı derecede oturum yapılabilir. Tören ya da özel oturum yapılan günlerde bir diğer derecede herhangi bir çalışma yapılmaz.

Her bir oturuma, derecesi o oturumda bulunmaya elverişli masonlar katılabilir.

Bunlardan daha önce de kısaca söz etmiştik ama izleyecek anlatımlar bakımından bir "giriş" yapmak üzere tekrarında yarar gördük.

Tekrar konusunu kabullenmemek elde değil… Çaresiz!

Şimdi oturumların türlerine ve biraz da her birinde neler yapıldığına ilişkin özet anlatımlara geçelim.

Bunların zaten çoğunu zaten bilenlerin belki bugüne dek karşılaşmamış olduğu bir uygulama da vardır. (Kolaylık olsun diye simgesel derecelerde çalışan bir locayı esas alacağız. Benzerleri çoğu yüksek derece birimlerinde de geçerlidir.)

■ ■ ■

Üç tür oturumdan söz edebiliriz:

a) **Olağan Oturum:** Bir locanın, yeri, günü ve saati önceden belli, gündemi yeterince önceden loca üyelerine bildirilen, obediyansın yetkili organına da bilgi verilen standart çalışmasıdır.

b) **Olağanüstü Oturum:** Olağan toplantı günlerinin dışında, gerek duyulduğu zaman obediyansın yetkili organına bilgi verilerek (gerekiyorsa izin alınarak) yapılan, ivedi bir durumda gündemi önceden gönderilmeyen hatta üyelerin telefonla çağrılabildiği bir oturumdur.

c) **Özel Oturum:** Bir locanın özel bir amaçla yaptığı oturumdur. (Nitekim bu nedenle "beyaz oturum" da bir özel oturum sayılır.)

Olağan ve olağanüstü dediğimiz oturumların akışı arasında pek bir fark yoktur. Şimdi yinelenerek gözden geçirilmesinde yarar olabileceğinden, bir toplantı günündeki böyle bir oturumda sırasıyla neler yapıldığına şöyle bir bakalım. Hem belki arada olası sorular çıkar.

1. Masonlar yöntemi uyarınca mabede girer, yerlerini alırlar.

Bu bakımdan her obediyansın kendine göre farklı bir yöntemi olabilir.

En yaygın olarak uygulanan üç seçenekten söz edebiliriz.

a) Dış Koruyucu (Gözcü) dışındaki tüm görevliler mabette yerlerini aldıktan sonra mabet kapısı açılır. Oturuma katılmak üzere gelmiş diğer masonlar da belli bir sıraya uyarak yöntemi uyarınca mabede girerek yerlerine geçer.

Hemen soru: *«Bu "belli sıra" nedir?»*

Birinci derece (çırak) oturumu yapıldığını varsayalım.

Önce çırak derecesindekiler, sonra kalfalar, ardından en kıdemlileri en arkada olmak üzere üstat derecesinde olanlar… Protokolde yeri olan konuklar varsa, onlar en sona kalır.

«Bu yönteme aynen uyulması zorunlu mudur?»

Zorunlu diye bir şey yok… Az önce "masonik etiket" diye bir kavramdan söz ettik. Eğer ona uyuluyorsa böyle yapılması gerekir. Fakat arada buna uymayanlar çıkarsa, onu da kendileri bilir.

Bir soru daha: *«Buradaki "yöntemi uyarınca" ne anlama geliyor?»*

Bazı uygulamalarda mabede **"düzen duruşu"** (düzenli duruş) ile girilir. Bazılarında ise bu duruşa daha sonra, Saygıdeğer Üstat çağırdığında geçilir; bu nedenle de mabede düzen duruşunda değil **"bağlılık duruşu"** (sadakat duruşu) denilen tarzla girilir. Hiçbir tarz kullanılmayan uygulamalar da vardır.

Soru eksiği var: *«Bu düzen duruşu ya da düzenli duruş ile bağlılık duruşu denilenler nedir?»*

Madem bu kadar anlatılmış, o da belirtilmeliydi.

Fakat bunu anlatması da kolay değil. Belki askerliğe benzetmek en iyisi… Bir askerin düzenli yürüyüşü nasıldır? Kollarını ve ellerini nasıl tutar? Hani silahlıysa onu omzuna dayalı olarak taşır ya… İşte Masonlukta da buna benzer bir yöntem vardır. Zaten Masonluktaki bu uygulamalar askerî yöntemlerle de benzeştirilir. Yanlış da sayılmaz.

Sadece bu kadar mı?... Bir de daha önce "işaret" diye bir sözcük geçmişti. Bu, Batı dillerindeki "sign" ya da "signe" denilen bir uygulamanın sözlük bakımından tam karşılığı. Genellikle düzen duruşu ya da düzenli duruş bırakıldığında uygulanır. Bu da kısaca açıklanmalıydı. Ezoterik nitelikli bir sır değil ki… Şöyle diyebiliriz: Bu, bir tür selâm verme ya da selâmlamadır. Hani askerlikte olduğu gibi… Fakat her derecede farklıdır.

Ayrıca bir de "el işareti" ya da "lems" diye bir şeyden söz edilir. Öyle ki, özellikle bu, Masonluğa karşıt (antimasonik) yazılarda çok dile dolanmıştır. Mason olduğunu belirten bir kişinin kullandığı bir tür parola niteliğindeki sözcük (kelime) gibi, bir el sıkış (tokalaşma) tarzıdır.

«Bu aşamada Dış Koruyucu da mabede girer mi?»

Hayır. O bir süre bekler. Oturuma geç kalanlar olabilir; onlarla ilgilenir. Daha sonra, uygun bir zamanda o da girerek mabetteki yerini alır. (Dış Koruyucunun hep mabet dışında kaldığı uygulamalar da vardır.)

«Protokolde yeri olan konuklar mabede daha sonra törenle girmez mi?»

Ne kadar da çok soru yöneltiyorsunuz! Mabede giriş yönteminin ilkinde takılıp kaldık. Fakat sorunun önemli olduğunu da teslim etmek gerek.

Saygıdeğer Üstat onları izler ve Doğu'ya çağırır. Bu arada locanın önceki saygıdeğer üstadının böyle bir çağrıyı beklemeden Saygıdeğer Üstadın sol yanındaki yerini alacağını belirtelim.

«Saygıdeğer Üstat farkına varmazsa ya da tanımıyorsa?»

Bu sorunun yanıtı: Etiket!... Dikkat etmesi, tanıması gerekir. Bu bağlamda uyarılmasına fırsat kalmamalıdır. Bir locanın saygıdeğer üstadı olmak, sadece toplantıları yöneten kişi olmak demek değildir. Birçok görevin üstlenilmesini gerektirir. Bunların arasında, locanın bağlı olduğu obediyansın protokolünde yer alanları tanımak da vardır.

Yine bir ek soru: *«Ya bir başka obediyanstan gelmişse?»*

O daha önce çözümlenir. Gerekli tanışma sağlanır. Saygıdeğer üstat bu konuda önceden bilgilendirilir.

Bu konudaki diğer bazı ayrıntıları geçelim; pek önemli değil.

b) Tören Üstadı mabedi gerektiğince hazırladıktan sonra kapıyı açar ve locanın diğer görevlileri dışında oturuma katılacak tüm kardeşler, bağlılık duruşunda olmak üzere (bazı uygulamalarda herhangi belirgin bir duruşları olmaksızın) mabede girerek Güney'de ve Kuzey'de yerlerini alıp bekler. Sonra diğer görevliler (Dış Koruyucu hariç) ritüelde belirtilen sıra ve yöntem uyarınca mabede girerek yerlerine geçer. Son olarak Saygıdeğer Üstat girer. Protokolde yer alan ve uygun bulduğu kardeşleri Doğu'ya çağırır.

c) Yukarıdakinin benzeridir. Bir farkla ki Saygıdeğer Üstat dışındaki tüm görevliler de (yine Dış Koruyucu hariç) diğer kardeşlerle birlikte mabede girerek yerlerine geçer, Saygıdeğer Üstadı beklerler.

Şöyle bir sorunuz olabilir: *«Masonlar mabede girerken "ritüelik yürüyüş" denilebilecek yürüme tarzına mı uyar?»*

Yine aynı durum: *«Ritüelik yürüyüş nedir?»*

Bunu da askerlikle benzeştirebiliriz. Hani askerlerin bazı törenlerde (örneğin bayrak değişiminde, bir komutanın karşılanışında ya da bir cenazede) farklı bir yürüyüş tarzı vardır ya… Masonluğun da her bir derecesinde o dereceye özgü bir yürüyüş biçimidir bu…

Hayır. O bir başka masonik süreç. Törenlerde geçerli. Ancak bir mason oturuma geç kalmışsa, kapıya derecenin yöntemine uygun olarak vuruş yaptıktan ve Dış Koruyucu tarafından kim olduğu belirlendikten sonra, Saygıdeğer Üstat mabede "yöntemine uygun olarak" yani "törenle" girmesini isteyebilir. Bu pek ender olarak uygulanır; çoğu kez diğer masonlar da bu tarz girişi hatırlasın diye…

Bir de "yöntemine uygun vuruş" diye bir şey çıktı. O da her bir dereceye özgü olmak üzere kapıyı tıklatış biçimidir.

Şimdi bir de «hangi derece olduğu nasıl biliniyor?» diye soracak mısınız? Çok basit. Kapının üzerinde ya yanında bir tabela üzerinde belirtilir.

«Ya belirtilmemişse?»

O zaman çırak derecesinde olduğu varsayılır.

«Bu durumda o masonun bu girişi iyi bilmesi gerekir, değil mi?»

Evet. Zaten Saygıdeğer Üstat da buna dikkat eder. Bu tarz girişi doğru bir şekilde yapacağından emin olmadığı birinden bunu istemez. Her mason, hangi derecede ise o derecenin yürüyüşünü öğrenmiştir ama uygulanması pek seyrek olduğu için hata yapabilir.

2. Oturum, çalışma yapılacak derecenin ritüeline uyularak açılır.

Soru: *«Her keresinde ritüele tam tamına yani baştan sona uyulur mu?»*

Kuramsal olarak evet, öyle yapılması gerekir.

Ancak obediyansın ilgili tüzük ya da yönetmeliği, belli koşullar altında zaman kazanılması amacıyla kısaltma uygulanmasına olanak tanımakta olabilir. Öyle bir olanak ya da izin varsa, oturumun açılışı kısaltılır.

«Ne gibi belli koşullar?»

Şöyle örnekler verebiliriz:

- Aynı gün içinde birden fazla oturum yapılıyorsa, bunlardan birinde uzun sürecek bir tören varsa.

- Tek bir oturum yapılmakta olsa bile gündemin çok yüklü olması durumunda.

Her ikisinde de amaç, ritüeli tekrar etmek yerine zamanı verimli kullanmaya öncelik verilmesidir; savsaklama değil.

Ancak şunu da bilelim: Yeryüzündeki obediyansların büyük çoğunluğu, ritüelik uygulamanın öncelikli olduğunu benimser ve herhangi bir kısaltma hatta sapma yapmaya bile izin vermez.

3. Aynı derecede yapılmış bir önceki oturumla ilgili olmak üzere düzenlenmiş tutanak (tersimat) okunur.

Üzerinde görüşülür; gerekirse düzeltilir. Oylanarak onaylanır.

Dosyasına kaldırılmadan önce yöntemince imzalanır.

«Ya onaylanmazsa?»

Onaylanır, onaylanır…

Onaylanmaması için çok yanlış içermekte olması gerekir. Öyle bir durumda Saygıdeğer Üstat oylamaya geçmez; tutanağı geri çeker. Gerektiğince yeniden düzenlettirip bir sonraki oturuma getirir.

«Tutanak ile tersimat arasında ne fark var?»

Fark yok. Kimileri birini kullanıyor kimileri ötekini.

4. Locanın bağlı olduğu obediyanstan gönderilmiş olup, üyelere duyurulması gereken konuları içeren yazı ve bildirgeler okunur.

5. Oturumun özelliği nedeniyle katılmak üzere gelen önemli konuklar varsa, protokol kuralları ve yöntemi uyarınca mabede alınırlar.

6. Gündem uygulanır. Oturumun zaman bakımından en uzun süreyi alan bölümü budur. Birbiri ardınca birkaç maddeden oluşabilir. (Az sonra bunun ayrıntısına gireceğiz.)

7. Engeli nedeniyle için gelememiş (mazeretli) olan loca üyelerine ilişkin bilgi verilir.

8. Gündeme alınması gerekmeyen konular üzerinde konuşmak isteyenlere söz verilir.

Oturumun bu aşamasındaki görüşmelere, “Masonluğun genel ve locanın özel yararlarının görüşülmesi” denir. Birçok obediyansta oturumun bu aşaması çok önemli tutulur hatta bir tören yapılmıyorsa toplantının sırf bu görüşmeler için düzenlendiği bile söylenir.

9. Herhangi bir öneri ya da dilekte bulunacak olanlar için "öneri kesesi" (teklif kesesi) ile "iyilik işleri kesesi" (hasenat kesesi) dolaştırılır.

Bazı obediyanslarda ayrı ayrı, bazılarında bir arada dolaştırılır. Bazılarında ise sadece öneri kesesi dolaştırılır (hiç kese dolaştırılmayanlar da vardır), iyilik işlerine katkıda bulunacak olanlar bunu mabetten çıkarken yapar.

Bu keseler hakkında da biraz bilgi verilse iyi olurdu.

10. Oturuma katılmış protokol konukları varsa uğurlanır.

11. Oturum ritüele uyularak kapatılır.

Oturumun açılışında olduğu gibi, kurallar ve yöntemler elveriyorsa, gerektiğinde kapanışında da kısaltma uygulanabilir.

12. Mabetten çıkış.

Bunun yönteminin girişteki gibi uzun uzun anlatılmasına gerek yok. Basitçe şöyle: Girişteki sıralamanın tam tersi…

Gündem

Bir locanın standart oturumlarının gündemlerinde genellikle şu işler bulunur:

a) Yönetimsel (İdarî) İşlemler: Çoğu obediyanslarda üçüncü dereceoturumu için geçerlidir. Bazılarında ise bir bölümü üçüncü derecede, diğer bölümü birinci derecede yapılır. Kapsamında Masonluğa girmek isteyen adaylar, derece artırımı ve locanın üyeleriyle ilgili diğer konuların görüşülmesi, gerektiğinde oylama yapılıp karar verilmesi vb. yer alır.

b) Tekris: Bu işlem **"aydınlanma"** olarak da anılıyor. Her iki terim de genellikle sadece birinci derece için kullanılıyor ama aslında ikisi de birinci dereceyle bitmez. Birinci derecede Masonluğa kabul töreni, ikinci derecede kalfalığa geçiş töreni, üçüncü derecede üstatlığa yükseliş töreni… (Bu konuyu kitabımızın 20. Bölümünde ayrıntılı olarak göreceğiz.)

"İnisiyasyon" olarak da anıldığını unutmayalım.

c) Konuşmalar: İlgili derecedeki oturuma katılanlar için bilgisel ya da eğitsel nitelikli kısa konuşmalar yapılır. Ayrıca sosyal, kültürel, bilimsel, sanatsal, güncel ya da doğrudan Masonluk ile bağlantılı bir konu üzerinde konferans, panel, tartışma, genel görüşme, sunu ve gösteri gibi çalışmalar düzenlenir.

d) Seçimler: Bazı obediyanslarda üçüncü, bazılarında birinci derecede olmak üzere; bazı obediyanslarda her yıl, bazılarında iki yılda bir locanın yeni görevlileri seçilir.

e) Göreve Getirme (İsat) Töreni: Seçimlerden sonraki bir oturumda locanın seçilmiş yeni görevlilerinin göreve başlaması amacıyla uygulanır.

Aklınıza şöyle bir soru gelmiş olabilir: *«Locaların, tüm bu çalışmalarını hep aynı yerde, aynı mabette yapması zorunlu mudur?»*

Obediyansın bir yönergesi ya da izni olmadığı sürece evet.

«Her loca sadece kendi başına mı toplanır? İki ya da üç loca bir arada toplantı yapamaz mı?»

Obediyansın izniyle, bir arada toplantı değil de bir locanın tüm üyeleriyle diğerine konuk olması tarzında yapılabilir.

Kardeş Sofrası

Mabette yapılan çalışmalardan sonra, o günkü toplantı bir sofra çevresinde sürdürülür. Bu, Masonlukta öteden beri benimsenmiş, günümüzde de korunan bir gelenektir.

«Kardeş sofrasına katılmak zorunlu mudur?» diye sorabilirsiniz.

Hayır, zorunlu değildir. Kimileri mutlaka katılır, kimileri katılmaz; arada sırada katılanlar da olur.

Fakat şunu da bilelim: Kardeş sofrası, masonların kendi aralarında düzenlediği herhangi bir yemek değildir.

Bu sofranın kendine özgü bir düzeni, töresi ve disiplini, masonlara göre bunların yanı sıra farklı bir tadı vardır. Her şeyin tam bir eşitlik içinde, kardeşçe paylaşıldığı bir sofradır bu…

Burada yapılan konuşmalar içtenlikle doludur.

Öyle değilse, bir eksiklik oluşmuş demektir.

Masonların, aralarındaki kardeşliği yakından duyumsaması için kaçırılmaz bir ortamıdır kardeş sofrası…

Loca toplantısına katılmak, mabette yapılan çalışmalar ile bitmemeli, hepsi o kadarla kalmamalıdır.

Nitekim kitabın bu bölümünde locadaki çalışmalarımı anlatmaya başlarken ilk madde olarak "mabedin bulunduğu yerde buluşma" demiştik. Bu öylece geçiştirilecek bir şey midir, yoksa bir özelliği var mıdır?

Böyle denilince zaten bir özelliğinin olduğu anlaşılıyor: Kimi masonlar, mabedin bulunduğu yere tam da toplantının başlayacağı saatte gelir. Geç kalanları bir yana bırakalım; arada pek fark yok. Tam saatinde gelmek iyi ama bunun anlamı sadece toplantıya katılmak için geldiğidir. Bu kitabın yazarına göre, yanlış bir tutum ya da o kişinin aslında Masonluğu yeterince anlayamamış olduğunun göstergelerinden biri…

Locanın toplantısı kadar öncesi de önemlidir. Orada tüm masonların "basitçe buluşma"nın ötesinde bir araya gelip söyleştikleri, dertleştikleri, birbirlerini daha yakından tanıma olanağı buldukları, böylece kardeşlik sevgisini pekiştirdikleri bir ortam vardır. Aynı yerde aynı günde birden çok loca çalışıyorsa, başka locaların üyesi olanlar da görülebilir, tanışılır, yakınlaşılır. Bu nedenle, her mason, toplantı gününde mabedin bulunduğu yere daha erken gitmelidir.

■ ■ ■

Kardeş sofrasına dönelim…

Beyaz oturumu bir yana bırakalım; ara sıra bu sofraya haricîlerin çağrıldığı da olur. Kuşkusuz bunun için önceden saygıdeğer üstadın hatta belki obediyansın yetkililerinin onayı alınır. Böyle bir uygulama gelişigüzel değildir; mutlaka bir amacı vardır. Mason olmayan değerli bir kişinin yapacağı konuşmayı dinlemek olabilir. Bir mason adayını loca üyelerine tanıtmak olabilir. Ancak böyle bir durumda ona "kardeş sofrası" denilmesi uygun düşmez.

Şimdi burada Masonlukta sık kullanılan bir terim var: Haricî… Kitapta bu terim birçok yerde geçiyor. Anlamı: "Mason olmayan kişi". Ona kısaca "haricî" denilmesi yadırganmasın. Bu bir küçültme, bir aşağı görme değildir. Kitapta bu terim kullanılmadan önce neden öyle dendiği açıklanmalıydı. İnisiyasyon ya da tekris denilen uygulamanın bir anlamı da "dışarıdan içeriye almak"tır. Bu nedenle, Masonluğa göre işte o dışarıda (hariçte) kalmış kişi öyle anılıyor. Fakat bu salt Masonluğa özgü de değil. Her ezoterik kurum için geçerli. Dolayısıyla, bir başta ezoterik kuruma göre, o kuruma inisiye olmamış (içeriye alınmamış) bir mason bile haricîdir.

Birbiri ardınca gelen sorular var…

*«Kardeş sofrasındaki yerleşimin **U** biçiminde düzenlenmesi zorunlu mudur?»*

Hayır ama geleneksel yöntem budur ve tercih edilir. Saygıdeğer üstat ortaya oturunca tüm kardeşleri rahatça görür; nazırlar da uçlara yerleşir. Yer yeterliyse ortaya kimsenin oturması gerekmez ve kardeşler de birbirini görür. Servis de kolaylaşır. Ancak olanaklar elvermiyorsa, düz bir sofra da kurulabilir.

«Kardeş sofrasında "masonik" nitelikli konuların görüşülmesi doğru mudur?»

Sofra masonlara özgü bir mekânda düzenlendiği sürece bunun sakıncası yoktur. Nitekim bazı localar, kardeş sofrasını mabette yapılan çalışmanın devamı olarak niteler hatta bir konferans ya da sunu gibi bir çalışma yapılmışsa onu kardeş sofrasında da sürdürür.

Ancak çoğu obediyansta kardeş sofrasına masonik diyebileceğimiz türde bir çalışmanın kesinlikle getirilmediğini de bilelim. Şayet bu sofra dışarıda bir yerde düzenlenirse, masonik nitelikli konuşmalar yapılmasından sakınılması daha doğru olur.

«Masonların kendi binasında da olsa, servisi mason olmayanların yapması doğru olur mu?»

Bazı localarda servisi masonlar, kendileri yapar. Geleneksel yöntem de budur.

Nitekim bu nedenle tarih boyunca "Şölen Görevlisi" ya da "Ziyafet Memuru" olarak anılan masonun, en onurlu görevi yürüttüğü benimsenmiştir. Sonraları sadece kardeş sofrası bakımından değil, mabetlerin bulunduğu binadaki tüm diğer çalışanların da bir inisiyasyondan geçirilmesiyle kendilerine **"hizmetkâr kardeş"** (eski dilde "hadîm birader") denmiştir. Ancak bu uygulama elbette minareye kılıf uydurmaktan başka bir şey değildir ve günümüzde çoğu yerde uygulanmaz olmuştur. Çalışanların ağzı sıkı, güvenilir kişiler olması gereklidir; nitekim öyledirler. Yıllardan beri masonların arasında bulunan bu görevlileri de masonik inisiyasyondan geçmiş olmasalar da "kardeş" olarak anmanın hiçbir sakıncası yoktur. Üstelik onlar Masonluğu içlerine sindirmiştir. İlginçtir ki, masonik bakımdan çoğu masondan daha bilgili olanları bile vardır.

«Kardeş sofrasına "tuz ve ekmeğin paylaşılması" da deniyormuş. Bunun bir anlamı ve gerekçesi var mı?»

Bu bir simgesel deyiştir. Bu sofranın yiyip içme ortamı oluşundan çok, basit yiyeceklerle bir kardeşçe paylaşım ortamı olduğunu vurgulamak için kullanılır.

«Kardeş sofrasında sadece belli bir içki mi içilir?»

Bir Batı geleneği olarak bakarsak, doğru olan kırmızı şarap içilmesidir. Fakat bu geçmişte kalmıştır. Nitekim su dahil her tür içki birer simgesel terimle anılır ve bu da tek tip içkinin zorunlu olmadığını gösterir.

Ancak Batı ülkeleri başta olmak üzere çoğu loca ve obediyanslar, ilk "ateşleme" uygulamasının kırmızı şarapla yapılmasını öngörür.

Ateşleme… Bunun ne olduğu açıklanmalıydı. Masonların bir kardeş sofrasında hep birlikte kadeh kaldırmasını belirten bir simgesel terimdir.

«Mabetteki toplantıdan sonra mutlaka kardeş sofrası düzenlenir mi?»

Düzenlenmeyebilir. Nitekim Batı ülkelerinde yer yer bir diğer uygulama daha görülür. Bazı localar iki toplantıdan birini mabette birini kardeş sofrasında yapar. Bu uygulamalarda mabette sadece yönetimsel işlemlere ve törenlere, ayrıca zorunlu ya da yararlı görüşmelere yer verilir; diğer çalışmalar yani konferans ve sunular kardeş sofrası ortamındadır. Hatta bazı uygulamalarda önce sadece konferans ya da sunu, daha sonra hep birlikte yemek…

«Kardeş sofasında derece ayırımı olur mu?»

Bu bağlamda bir masonik nükte var; önce ona bakalım.

Simgesel dereceler: 1, 2, 3… Kimi masonlar kardeş sofrasını mabette yapılan çalışmalardan daha çok önemser. Hatta mabette yapılan çalışmaya katılmayıp doğrudan kardeş sofrasına gelenler bile olmuştur, geç kaldığı için ancak sofraya yetişebilenler hariç.

Eskiden öyle masonlara "dördüncü derece üyeleri" denirmiş. Hatta bu nedenle kardeş sofrası **"çatal bıçak derecesi"** olarak anılırmış. Nitekim birçok yerde bunun şöyle bir amblemini bile görebilirsiniz.

■ ■ ■

Bir locanın toplantısının her üç dereceyi birden kapsayacak şekilde yapılması durumunda, kardeş sofrasında dereceden söz etme olanağı yoktur. Ancak toplantı sadece ikinci ya da üçüncü derece oturumu olarak yapılıyorsa, bir de kardeş sofrası mabette yapılan çalışmanın devamı olarak niteleniyorsa, o kardeş sofrasına sadece dereceleri elverenler katılmabilir.

«Kardeş sofrası ile "agap"ın farkı nedir?

Agap ya da şölen resmî nitelikli kardeş sofrasıdır. Genellikle yeni görevlilerin göreve getirilmesi töreninden sonra düzenlenen kardeş sofrası böyle anılır.

«Bu sofranın süresi ne kadardır?»

Bir locanın mabetteki toplantısı çoğunlukla iki saat kadar sürer. Kardeş sofrası da yine bir o kadar sürer. Fazlası sıkıcı olabilir. Üstelik loca toplantılarının genellikle akşamları yapıldığı göz önüne alındığında, ölçülü olmak gerekir; katılanlar, evlerine çok geç kalmadan dönebilmelidir Süreyi saygıdeğer üstat belirler ama bu bağlamda obediyansın da bir kısıtlama belirlediği görülebilir. Sofra sona erip katılanlar dağıldıktan sonra çalışanların yapacağı işler olur; ertesinde onlar da işlerini bitirip evlerinin yolunu tutacaktır.

Burada öyle bir anlatım var ki, bunun anlaşılabilmesi için öncesinden birtakım açıklamaların yapılmış olması, yapılmazsa bunların hiç anlatılmaması gerekiyor. Yoksa sadece masonlar anlar, mason olmayanlar zorlanır.

Kimi masonlar, bunların ritüelik olup anlatılmaması görüşündedir ama daha önce belirtilmiş olduğu üzere günümüzde ritüeller zaten internette bulunabiliyor.

Bu konu özetle şöyle: Masonlukta birçok simgesel deyiş var. Bunlardan biri de bir mason locasının çalışmalarına başlayış ve son veriş saatiyle bağlantılı. Hani bir söz vardır, "ayarı bozuk bir saat bile her gün iki kez doğru zamanı gösterir" diye… O doğru zamanlar da öğlen 12 ile gece 12'dir. Masonlukta bu saatler düzenli çifte zamanın simgesi olarak alınmış. Locanın çalışmalarına simgesel olarak öğle vaktinde başlanıp gece yarısı son verildiği benimsenmiş.

Hesapça, kardeş sofrasına da simgesel olarak gece yarısında geçiliyor. Fakat bu sofranın süresi çok uzarsa ona "artık sabah oldu" deniyor.

Nitekim Türk Masonluğu'nda ünlü bir karikatüristi olan İrvin Mandel de bir çiziminde bu konuyu şöyle bir hicivle yansıtmış:

Beyaz Oturum

Masonların yakınlarının da konuk olarak bulundukları bir özel oturuma "beyaz oturum" deniyor.

Burada elbette "masonların yakınları" denilince kimlerden söz edilmekte olduğunun açıklanması gerekiyor.

20. yüzyıla gelinceye kadar Masonluk sadece erkekler içindi. Kadınların da mason olması düşünülemezdi. Fakat kadınlar Masonluğa hayli ilgi duyuyor, masonların çalışmalarında neler yaptığını görmek hatta onlar gibi çalışmak istiyorlardı. Bunun için daha 18. yüzyıl ortalarında sadece kadınlar için ya da kadın-erkek bir arada olmak üzere Masonluk benzeri (paramasonik) kuruluşlar oluşturulmuştu. (Bu konuyu ayrıntılı olarak Masonluğun tarihini ve Masonluğa benzer kuruluşları inceleyeceğimiz bölümlerde göreceğiz.)

Fakat bunlar da kadınların Masonluğa ilişkin merakını gidermek bakımından yeterli olmadı. Bunun üzerine Fransa başta olmak üzere bazı ülkelerde bir çözüm olarak özel oturumlar düzenlenmesine başlandı. Ancak 19. yüzyıl sonlarından başlayarak kadınların da doğrudan Masonluğa girmesi söz konusu olunca, bir yanda salt kadın mason kuruluşları diğer yanda kadın ve erkeklerin bir arada çalışabildiği "karma mason örgütleri" kuruldu ve bu nedenle beyaz oturumun tanımı karmaşıklaştı.

Önce bu terimin klasik tanımının ayrıntılarına bakalım, "masonların yakınları" sözünün anlamını ortaya koyabilmek bakımından… Şöyle belirtilirdi: "bir masonun eşi, annesi, yetişkin kızları ve kız kardeşleri". Bu belirtmede babalar, erkek çocuklar ve kardeşler özellikle yok. Gerekçesi olarak da şöyle denmiştir: *"Erkekler de mason olabilir; onun için beyaz oturuma alınmazlar."* Bu gerekçe sizin açınızdan akla yatkın görünüyor mu?

Buradaki "yetişkin kızlar" ne demek? Bir yaş belirtilse iyi olurdu.

Böyle olunca salt kadınları üyeliğe kabul eden bir mason kuruluşunun beyaz oturumuna kimler alınmalı? Herhalde kocalar, babalar ve yetişkin erkek çocuklar ile kardeşler… İyi de, onlar mason olamaz mı?

Bir karma mason kuruluşunda kimler alınmalı? Cinsiyet ayırımı gözetilmediğine göre herhalde hepsi…

Günümüzde bazı mason kuruluşları, -salt erkek ya da salt kadın olsun- bu işe çağımıza daha uygun bir yaklaşım getirdi ve beyaz oturumlarında kadın-erkek ayırımını kaldırdı. Bazı mason kuruluşları daha da ileri giderek şu "masonların yakınları" terimini "aile bireyleri" denilebilecek bir kısıtlamanın dışına çıkardı; buna yakın akrabaları da ekledi. Gelecekte bunun çok daha genişletilip, güvenilir komşu, dost ve arkadaşları da kapsayacağı günler gelebilir. Böylece beyaz oturum tam anlamına kavuşmuş olur. (Bu kitabın yazarının kehaneti böyle!)

Sahi, nedir şu beyaz oturumun anlamı? Niçin "beyaz"?

Bu uygulamanın Fransa'da başladığını belirtmiştik ya… Fransızcada kullanılan terim "tenue blanche". Bunlardan tenue = oturum, celse; blanche = beyaz, açık. Türk Masonluğu'ndaki karşılığı uzun yıllar "tünüblanş" olarak anılmış.

Sonra bunun dönüştürmeden kurtarılarak tam Türkçe karşılığının alınması istendiğinde, "beyaz" tercih edilmiş. Oysa "açık" galiba daha doğru olurdu.

Nitekim diğer Batı dillerinde öyle deniyor. Örneğin İngilizcede *"white session"* diye bir terim yok "open session" var. Buradaki açık sıfatı, mabette yapılan olağan oturumların "mason olmayanlara kapalı" ancak bu tür bir oturumun serbest olduğunu belirtiyor.

«Madem öyle, ayırımsız herkese açık olması gerekmez mi?»

Bu retorik soru çağımızda öyle olması gerektiğine ilişkin bir görüşü vurguluyor. Ancak gerek ortamın buna elverişli olup olmadığını gerekse ilgili obediyansın bu bağlamdaki tutumunu da göz önünde tutmalı. Ancak bunu gelecek için bir dilek, bir öneri olarak düşünebiliriz.

■ ■ ■

Soru: *«Bu oturum bir "masonik çalışma" olarak nitelenebilir mi?»*

İşte bu tartışmalı.

Bir masonik çalışma sayılmayabilir çünkü mabette düzenlendiğinde bir masonik çalışmanın olmazsa olmaz nitelik taşıyan iki öğesi yok.

1- Ant (Yemin) Kürsüsü üzerine gönye ile pergelin yöntemine uygun olarak yerleştirilmesi;

2- Oturuma katılırken her masonun önlüklerini kuşanması… Hatta bazı uygulamalarda masonlar eldivenlerini de giymez.

Daha önce masonların bu kuşanma tarzından hiç söz edilmemişti. Ancak şimdi mabetteki oturumlarda bir önlük taktıkları ve eldiven giydikleri anlaşılıyor.

Bu durumda «Nasıl bir önlük, nasıl bir eldiven?» diye de sorulabilir elbette.

Asal olarak beyaz renkli, bele bağlanan simgesel bir önlük ve beyaz eldiven.

Burada bunların birer resmi de verilebilirdi ama kitabın akışını bozmayalım. İsteyen internette arar, bulur, görür.

Nitekim az sonra geleneksel kural ve yöntemlerin anlatıldığı alt bölüme gelindiğinde, bunun için bir görsel verilmiş. Fakat merak edenler için o yeterli olmayabilir.

Bu açıdan bakıldığında, kardeş sofrası da bir "masonik çalışma" sayılmayabilir.

Buna karşıt bir bakış açısından, masonik çalışma sayılır.

«Mabette düzenlendiği için mi?» diye sorabilirsiniz.

Hayır, onun için değil. Nitekim mabet olarak anılan salonun "mabet" niteliği kazanabilmesi için gönye ile pergelin yöntemine uygun biçimde yerlerinde olması gerek. Gelişigüzel bir toplantı olmayıp, kendine özgü bir ritüeli bulunduğu için; üstelik bu ritüel açıkça "masonik" nitelikli öğelerle bezenmiş olduğu için…

Hemen herkesin aklına gelebilecek bir soru şöyle:

«Bir beyaz oturumu belli bir loca düzenlediğine göre, o locanın üyesi olmayan masonlar da katılabilir mi?»

Locanın çalışmaları başka locaların üyesi olan kardeşlere de açıksa elbette katılabilirler. Ancak bu oturumun mason olmayan konuklar için düzenlediğini unutmamalı, buna göre davranmalıdırlar.

«Bu açıklama, başka locaların üyelerinin beyaz oturumda "konuk" niteliği taşıdığı anlamına mı gelir.»

Bir loca açısından, başka locaların üyesi olanlar hangi oturuma katılmakta olurlarsa olsun zaten konuktur. Bu nedenle, statülerinde bir değişiklik yoktur.

Son soru: *«Bir obediyans beyaz oturum düzenleyebilir mi?»*

Elbette düzenleyebilir ama bunun pek görülmüşlüğü yok. Ancak Masonluğun ilk dönemlerinde (18. yüzyılda) böyle toplantılar düzenlenmiş olduğu anlaşılıyor.

Bu nereden anlaşılıyor acaba? Herhalde Masonluğun tarihinin çok ayrıntılı bir şekilde anlatıldığı kitaplarda vardır!

GELENEKSEL KURAL VE YÖNTEMLER

Masonluğun kendine özgü geleneksel kural ve yöntemleri vardır. Masonların bu kurumdakitutum ve davranışları bakımından töre ve geleneklere uymaları gerekir. Bir locanın çalışmalarındaki düzen, uyum ve disiplin böylece sağlanır; bu da bilinmeyen, anlaşılması zor olan bir şey değil…

Dolayısıyla burada bunların baştan sona anlatılması gerekmez. Üstelik tüm bunlar **"Masonlukta Etiket"** adlı bir diğer kitapta ayrıntılı olarak incelenmiş bulunuyor. Ancak belki o kitap sizde yoktur. O nedenle geleneksel kural ve yöntemlerin hiç olmazsa bir bölümünü özetle gözden geçirelim.

Giyim Kuşam

Masonluktaki geleneksel kuralları, masonların toplantılara katılırken giyim tarzına özen göstermeleriyle başlar. Oraya, en azından koyu renk bir giyimle, bir resmî resepsiyona gider gibi katılmak gerekir.

Kimi masonlar, giyim konusundaki kuralları sert bir yaklaşımla eleştirir. Bunu salt "şekilcilik" olarak görür, çağ dışı kalmış olduğunu ileri sürerler.

Bir bakıma haklı sayılabilirler. İnternette bir arama yaparsanız, bazı ülkelerdeki masonların bu konuyu diğerlerine göre hiç ciddiye almadığını, loca toplantısına kimilerine göre "laubali" denilebilecek bir şekilde katıldıklarını görebilirsiniz.

[Alıntı kaynağı: http://www.longpinelodge.org]

Bu tutum acaba dış görünüşe değil öze önem verildiğini mi, yoksa ikisinin de umursamazlıkla karşılandığını mı göstermektedir?

Eleştirisel savı yanıtlayan bir kardeşimiz şöyle demiş:

«Masonluktaki giyimi bir okul ya da askerlikteki üniformaya benzetmemek gerekir. Kardeşlerimiz, localardaki çalışmalarla, bir bakıma kendilerine bir zihin disiplini sağlamaya uğraşmaktadır. Şekilsel disiplin ise zihin disiplininden çok daha kolay sağlanır. Kendilerini şekil bakımından disipline uyduramayanların, zihinlerinin disiplinini sağlayabilecekleri pek kuşkuludur.»

Kuşkusuz bir de "kuşam" ya da "kuşanım" yani "regalya" söz konusu...

Regalya, Batı dillerinden dönüştürülerek alınmış bir sözcük. Türkiye'deki masonlukta pek de kullanımı yok.

Mabede girmeden önce bir **"önlük"** takılır. Bunun, Masonluğun tarihçesinde yer aldığı kabul edilen yapıcılık mesleğinden alınma olduğu söylenir. 18. yüzyıl öncesinde bir masonun çalışırken beline taktığı iş önlüğünün benzeri bir simge olarak benimsenmiştir. Ancak önlüğün sadece bina inşaatı yapan masonlarca değil, diğer birçok meslek ve zanaatta da kullanıldığını biliyoruz.

Her derecenin kendine özgü bir önlüğü var. Loca görevlileri, görevde oldukları sürece görevlerine özgü önlüğü, diğer masonlar ise bulundukları derecenin önlüğünü takar.

Demek ki, görevliler bir yana, her derecenin önlüğü de farklı.

Loca toplantısına katılacak her mason, yanında bir çift **"beyaz eldiven"** getirir; bunları mabede girmeden önce giyer. Bu eldivenlerin simgesel anlamı üzerinde genellikle şöyle bir yorum yapılır:

"Beyaz eldiven, onu giyen masonun kötü bir işe karışmamış olup, locanın toplantısına temiz duygu ve düşünülerle geldiğini belirtir."

Öyle denir ama "her ne nitelikte olursa olsun dışarıdaki işlerin dışarıda kalıp loca toplantısına getirilmemesi gerektiğini" de belirtir mi acaba?

Belki bu simgesel yorumdan çok beyaz eldivenin tarihçesine, kimler tarafından ve niçin kullanıldığına bakmalı. O zaman ortaya Avrupa'da Ortaçağ sonrası aristokratik giyim tarzı ile o günlerin koşulları altında hijyen tasaları çıkar.

Bir de şu noktaya değinmeden geçmeyelim: Locaların toplantılarında her mason için kapı önünde bir önlük bulundurmak bizim ülkemize özgü bir alışkanlık.

Batı ülkelerinde herkes kendi önlüğünü kendisi getirir.

Biz ise galiba masonların bu zahmete katlanmak istemediklerinden kendimize göre bir hazırlığı öngörmüşüz.

Nitekim birçok masonun eldivenini de yanına almayı unuttuğu, bunu bilmem kaç kez yaptığı, orada yeni bir eldiven alıp sonunda evinde bir eldiven birikimi oluşturduğu biliniyor.

Eh, Masonluk her ülkede o ülkenin kendine özgü tavırlarına göre biçimleniyor. Yazar bunun savunmasını mı yapmış yoksa eleştirmiş mi, belli değil.

■ ■ ■

Masonlukta kuşanılan bir diğer öğe, üzerinde simgeler bulunan bir tür madalyondur; masonlar onu **"biju"** olarak anıyor. Kimilerinin görevini, kimilerinin ise niteliğini ya da özel durumunu yansıtıyor. Çoğu bir zincir ya da kurdeleyle boyuna asılır ama iğneli ya da geçmeli olarak ceketin göğüs cebi üzerinde taşınabilen türleri de var.

«Toplantıya katılırken biju takmak zorunlu mu?» diye sorabilirsiniz.

Hayır, zorunlu değil ama bijusu bulunan yanında taşır ve takarsa iyi olur.

Burada verilmediğine göre demek ki, bir de biju resmi aranacak… İnternette bol miktarda örnekleri bulunabiliyor. Ancak öyle bir işe girişirseniz, orada bir de masonik nitelikli yüzük örnekleri görürsünüz. Kitapta bundan hiç söz edilmemiş.

Loca görevlileri ve bir toplantıya "protokol konuğu" niteliğiyle katılacak olan masonlar, önlüklerinin yanı sıra, boyunlarına ya da bir omuzlarından diğer yandaki kalçalarına doğru çapraz biçimde uzanan özel bir eşarp ya da atkı takıyor. Buna genellikle **"kordon"** deniyor. Üzerinde, onu kuşananın görevine özgü nakış ve işlemeler bulunur.

Bunun basit bir örneği yukarıdaki görselde var ama internette bunu da ararsanız o kadar çok türü olduğunu görürsünüz ki, şaşırabilirsiniz.

Bijular ile kordonların elbette gelenekse yapıcılık mesleği ve zanaatıyla hiçbir ilgisi yok. Bunlar Masonluğa öncelikle aristokrasiden geçmiş. Zaten şu "regalya" terimi de Batı dillerindeki karşılıkları bakımından özgün olarak "krallığa özgü giyim" anlamına gelir.

Tüm bunlar bir gösteriş olarak almayın sakın. Bunlar, ritüele, törene ve protokole anlam kazandırır. Bunlar olmayınca, Masonluk kendine özgü şekilsel niteliğini yitirir hatta herhangi bir diğer kurumdan farkı kalmadığı bile söylenebilir.

Ne denirse densin, mason olmayan bir kişi bunları gösteriş olarak niteleyebilir. Masonluğun temel ilkelerinden biri eşitlik, töresel ilkelerinden biri de alçak gönüllük olduğuna bakılarak, bu uygulamaların, kurumun kendi içinde kimilerinin bir ayrıcalığı, en azından farkı olduğunun anlaşıldığı tarzında yorumlanabilir. Yazar, ne kadar Masonluktan yana çıksa da, toplumdaki sıradan insanların da nasıl düşündüklerini göz önüne almalıydı.

Davranışlar

Masonların, bir locanın oturumu süresince nelere dikkat etmeleri, neleri nasıl yapmaları ve neleri yapmaktan kaçınmaları gerektiği, Masonluğa girdikleri günden başlayarak her fırsatta kendilerine gösterilir.

Bazı obediyanslarda bu amaçla zaman zaman özel eğitim seminerleri düzenlenir. Öyle bir özel eğitim olmasa da bireysel tutum davranış kuralları zaman içinde görerek ve izleyerek öğrenilir.

Bu bağlamda önemli bir soruyla karşılaşılabilir: *«Bizden önceki kardeşlerin yaptığı, bizim de onlardan görerek öğrendiklerimizin hepsi doğru mu?»*

Olmayabilir…

Hepsinin "doğru" olduğunu kabullenip önceki masonları taklit etmeye girişenler yanılgıya düşebilir. Masonlar birer insandır; tutum ve davranışlarında yanlışlık bulunabilir.

Neyin iyi ve doğru, neyin kötü ya da yanlış olduğu aklı kullanarak öz yargıyla kararlaştırılmalıdır. Bunu kendi başına yapamayan, gerçekten bilgili ve deneyimli olduğuna güvendiği birine danışmalıdır.

■ ■ ■

Önemli davranış kurallarından bazılarını, özetle şöyle sıralayabiliriz:

- Toplantının hangi saatte başlayacağı biliniyor. Geç kalmamaya özen gösterilmeli hatta daha önce belirtilmiş gerekçe uyarınca hiç olmazsa yarım saat erken gidilmeli.
- Buna karşın bir gün geç kalınabileceğini de göz önünde tutarak, kapalı mabet kapısına ilgili dereceye göre nasıl vurulacağı, şayet saygıdeğer üstat girişin "yöntemine uygun" olarak yapılmasını isteyecek olursa, zor duruma düşmemek için bunun nasıl yapılacağı iyi öğrenilmeli.
- Mabede topluca girerken sıranın nasıl olduğu bilinmeli ve buna uyulmalı.
- Mabette derecenin gereği nerede oturmayı gerektiriyorsa orada oturulmalı. Üstat derecesinde olan, Güney'de yeterli yer varsa gereksiz alçakgönüllülük gösterisinde bulunarak Kuzey'de oturmamalı. Kalfa derecesinde olan, bu kez tersine, Güney'de yer olsa bile Kuzey'de oturmayı yeğlemeli.
- Simgesel derecelerde çalışan bir locanın toplantısında, kıdem ve yüksek derecelerdeki nitelik her ne olursa olsun, kişi, saygıdeğer üstat davet etmeden kendiliğinden Doğu'ya geçmemeli. Bu konuda tek istisna locanın bir önceki saygıdeğer üstadıdır.
- Oturum süresince ağır başlı olmaya, başka şeylerle değil yapılan çalışma ile ilgilenmeye özen gösterilmeli. Herhangi bir nedenle yer değiştirmek istenir ya da dışarıya çıkılması gerekirse, saygıdeğer üstattan izin alınmalı. Bu konudaki tek istisna da locanın dış koruyucusudur.
- Mabetten çıkarken de yöntemine ve sıraya uyulmalı.

▪ ■ ■ ■

Masonlara bir dizi öğüt verilir gibi olmuş. *«Buna ne gerek vardı?»* diye sorulursa, bunun yanıtı, kitabı değil masonları eleştirmek tarzında olur. Zaten aşağıda bir dizi daha var.

Davranışlar bakımından bir oturumdaki en önemli konu, ne zaman ve nasıl konuşulacağını bilmektir. Herhangi bir konuda konuşmak isteyen, oturduğu yere göre sorumlu nazırın dikkatini çekmek için elini kaldırarak söz almak istediğini gösterir. Söz verildiğinde ne yapmak gerektiğini bilir ama el kol hareketleri yapmamaya da özen göstermelidir. Sözü çok uzatmamalı, gerekmedikçe aynı konu üzerinde üst üste söz istemekten sakınmalıdır.

Masonluğun temel ilkelerinden biri "özgürlük", bir diğeri "eşitlik" olsa da hangi derecede ya da hangi oturumda olursa olsun, oturumu yöneten başkanın (simgesel derecelerde çalışan bir locada saygıdeğer üstadın) kesinlikle otoriter egemenliğinin bulunduğu, oturum sırasında onunla tartışılmayacağı, kişinin kendi derecesi ve görev unvanı her ne olursa olsun, orada onun yönergesine uymak zorunda olunduğu hiçbir zaman unutmamalı…

Bilinmeli ki, bu gibi kurallar olmaz ve uygulanmazsa "karmaşa" doğar.

Masonluk her şeyden önce bir "düzen" kurumudur; kendine özgü kuralları ve yöntemleri vardır. Masonlar, bu kurumun üyeleri olarak, kural ve yöntemleri içtenlikle benimsediğinde ne özgürlüğünü yitirir ne de eşitlik bozulur.

Masonlar Arasındaki İlişkiler

Masonlar arasındaki olumlu bireysel ilişkiler, karşılıklı sevgi, saygı, anlayış, içtenlik ve tolerans üzerine kurulur.

Paylaşım yok mu?

Kamuoyunda masonların birbirlerine çok bağlı kimseler olduğu, aralarında olağanüstü düzeyde bir dayanışma bulunduğu, kimilerince gıptayla kimilerince kıskançlıkla dile getirilir.

Masonlar arasında böylesine bir bağlılığın ne sahiden var olduğunu ne de hiç olmadığını söyleyebiliriz.

Masonluğu içtenlikle benimsemiş, herhangi bir özel çıkar ya da yararlanma gözetmeyen, art niyetsiz, aldatmacası olmayan, tutum ve davranışları yapmacık ve gösterişten uzak masonlar arasında elbette güçlü bir bağlılık oluşur.

Her biri kendisini bir "hamtaş" olarak niteler, gücü, yeteneği ve öz buyrultusuyla bu taşı yontup bir "küptaş" oluşturmaya çalıştığını söyler durur.

Ancak acaba bunu salt kendi başına yapabilir mi?

Masonların arasındaki dayanışma işte bu noktada belirgin olarak ortaya çıkar.

Kimileri bu bağlamda yeterince becerili olmayabilir.

Bunun bilgi ve deneyimini edinmiş olanlar diğerlerine destek olur, yol gösterirler. Gerektiğinde olumlu eleştirilerde bulunarak birbirlerinin becerilerini geliştirmeyi sağlamaya çalışırlar. Kulak verilmesi gerekir.

Masonların arasındaki ilişkilerin gelişmesi, kardeşlik sevgisi ve bağlılığın her an gelişerek güçlenmesi bakımından, mabette yaptıkları çalışmalar ve bunu izleyen kardeş sofraları yararlıdır ama yeterli değildir. Sadece loca toplantılarında değil, dışarıda da bir araya gelmeli, başka şeyleri de paylaşmalı, birbirlerini daha yakından tanıma çabası göstermelidirler. Güçlerini birlikleri oluşturur.

Bu anlatımdaki övgünün altında bir özeleştiri de bulunduğu seziliyor.

SOSYAL NİTELİKLİ ÇALIŞMALAR

Birisi çıkıp *«Masonluk sosyal nitelikli bir kurumdur.»* derse, bunun eksik bir tanım olduğu kuşkusuz ama acaba yanlış mı olur? Masonların sosyal çalışmaları, zorunlu değilse de Masonluğun ilkeleri uyarınca pek yararlı ve gerek duyulan etkinliklerdir.

Türkiye'deki masonlara göre, Masonluk topluma dönük ya da toplumu içeren kurumsal eylem ve girişimler göstermez. Masonların ise bireysel olarak yaşadıkları ülke ve çevrede topluma yararlı çalışmaları olmuştur. Ancak herhangi bir girişimin önderliğini ünlü masonlar yapınca ya da bu önderlerin "mason" olduğu öğrenilince, öyle bir iş ya da girişim Masonluğa mal edilmiştir.

Masonların toplumlarına, uluslarına, ülkelerine ve insanlığa hizmet etmeleri beklenir.

Masonluk ise, toplumlara ve insanlığa, bilgili, erdemli, çalışkan ve özverili bireyler armağan eder. Masonluğa mal edilen birçok girişimde masonların payı vardır; aksi takdirde zaten böyle bir söz edilmesinin gerekçesi olmaz.

Fakat masonların gerçekleşmesini sağladığı ya da katkıda bulundukları yapıtlara Masonluğun adını iliştirmek yanlıştır.

Bu "bize göre" yani "Türkiye'deki masonlara göre" böyle ama Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere birçok ülkede mason kuruluşlarının doğrudan ve kurumsal olarak sosyal etkinliklere giriştiği, yapıp etmelerini açıkça Masonluk ile bağdaştırdıklarını görülüyor.

Kim bilir, belki de bizimkilerin yaptığı yanlış, onların yaptığı doğru. Kim bilir, belki de bu yüzden o ülkelerdeki masonlara hiç bizim ülkemizde olduğu gibi kötü gözle bakılmıyor ve Masonluğa karşıt girişimler olsa bile bunlar ipe sapa gelmez saldırı ve suçlamalar değil. (Bu konuyu Masonluğa karşıt girişimleri inceleyeceğimiz 14. bölümde göreceğiz.)

Birçok ülkede masonlar, kendi aralarında gruplar oluşturarak ya da doğrudan bir mason kuruluşu olarak, eğitim yuvaları, hastaneler, yoksullar ve düşkünler için yurtlar, bilimsel araştırma kurumları ve bunlara benzer diğer projelerin gerçekleşmesi için katkıda bulunmuştur. Afetlerde ellerinden geldiğince acıları dindirip yaraları sarmaya çalışmışlardır. Bu katkıların, bireysel etkinliklerin yanı sıra parasal yardım, mal bağışlamak, vakıf kurmak gibi maddî olanları da vardır.

Masonluğun Türkiye'deki tarihçesinde, Özellikle Osmanlı Devleti'nin son demlerinde ve Cumhuriyet'in ilanından sonraki yıllar içinde Türkiye'deki masonların da salt bireysel değil, kurumsal olarak birtakım sosyal ve yardım içerikli etkinliklerde bulundukları biliniyor. Bunların arasında özellikle daha sona Çocuk Esirgeme Kurumu adını alacak olan "Himaye-i Etfal Cemiyeti"nin kuruluşu ve yönetimi başta gelir. Yazar, bu konuya değinmekten kaçınmış gibi görünüyor. Belki sadece burada… Oysa kitabın sonrasında var. Günümüzdeki masonların bu gibi işlere girişmeyişlerinin gerekçesi açıklansa iyi olurdu.

Nitekim localarda her toplantının sonunda dolaştırılan iyilik işleri (hasenat) kesesinde masonların katkısıyla toplanan para yeterli düzeyde bir birikim oluşturulabilirse, hayır ve sosyal yardım işlerinde kullanılır. (Aslında bunun geleneksel olarak kayıt dışı tutulması gerekiyorsa da son yıllarda belki sadece yurdumuzda görülen yasal zorunluluklar nedeniyle, keselerde arta kalan tutarlar "bağış" niteliğinde ilgili dernek bütçesine aktarılıyor.)

Masonların gelecekteki bir ülkü ya da insanlık mabedinin yapımına kendilerini hazırlamayı bir yana bırakın, "yalnız kendileri için değil tüm insanlar için barış ve mutluluk" arayışına katkıda bulunmaları da görevleridir.

Masonların bu bağlamdaki asıl ve toplum için çok daha yararlı çalışmaları, bir maddî ya da parasal karşılığı gösterilerek belirtilemeyecek girişimleridir. Bu doğrultudaki çalışmalarının bir diğer yönü, doğrudan kendilerinin bir şey yapması biçiminde değil, aslında bir şey yapabilecek güç ve yeteneği olanları bulup, bunu yapmaları için onlara bilinç aşılamaları, gücün ve yeteneğin olumlu ve yararlı yönde kullanılmasını sağlamalarıdır.

Olumlu ve yararlı bir projenin gerçekleşmesinde özverili çabalar sergilemiş masonlar, bunları mason oldukları için değil, iyi insan oldukları için yapmıştır. Masonlukta kendileriyle birlikte çalışmaya, toplum için olumlu ve yararlı bir projenin gerçekleştirilmesine omuz vermeye, yükleri paylaşarak taşımaya hazır kardeşler bulmuşlardır. Aralarındaki kardeşçe dayanışma, bireysel uğraşılarla gerçekleşemeyecek olan birçok projenin birer yapıta dönüşmesini sağlamıştır.

Birçok Batı ülkesindeki localar ve obediyanslar, sürekli olmayan ve kalıcı bir nitelik taşımayan sosyal girişim ve etkinliklerde de bulunur. Bunların arasında kültürel geziler, konserler, sanat gösterileri, sergiler, bilimsel seminerler ve benzeri girişimler sayılabilir.

Türkiye'deki masonların alışageldiği ve "daha doğru" olarak gördüğü tutum uyarınca bunların bir mason locası ya da kuruluşu tarafından düzenlenmiş olduğunun belirtilmemesi daha uygun bulunur çünkü buna gerek olmadığı öngörülür. Amaç, bu vesileyle Masonluğun tanıtımını yapmak değil, insanlara, çevreye ve topluma yarar sağlamak olmalıdır.

Yine Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere bazı mason localarının sosyal nitelikli çalışmalarını aşırıya kaçırıp, masonik nitelikli çalışmalardan hayli uzaklaştığı, kendilerini tümüyle sosyal etkinliklere verdiği, böylece bir mason locası niteliğini yitirerek âdeta bir "sosyal dernek" kimliğine büründüğü görülmektedir.

Önceliği Masonluğa verenler böyle bir durumun farkına varınca, hemen bu amaçla bir sosyal dernek kurar, etkinliklerini o derneğe aktarır, böylece Masonluğun öz niteliğinin korunmasını sağlarlar.

Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bazı aktif uygulamalardan kitabın çok sonraki bir bölümünde söz ediliyor ama burada hiç olmazsa kısaca değinilse iyi olurdu.

Nitekim Türk Masonluğu'nda da öteden beri masonların sadece Masonluk ile ilgilenmekle kalmayıp, bireysel olarak ya da gruplar halinde topluma yararlı sosyal nitelikli etkinliklere de girişmeleri teşvik görmüştür.

Kitabımızın bu bölümüne böyle etkinliklerin daha da geliştirilerek artırılması dileğiyle son verelim.

Burada, bu bağlamda söylenecek çok şey olabilir. Ancak onlar, doğrudan bu kitabın kapsamı, burada anlatılanlar ile bağlantılı değil, genelde mason örgütleri ve özelde masonlar hakkında olur. Kitabın kaleme alınış tarzı ve kapsamı böyle; o nedenle başka bir diyecek yok.

♎ ♎ ♎

Bundan sonra gelen bölümde bu tür anlatımlar terk edilerek Masonluğun tarihçesiyle bağlantılı konulara giriliyor.